

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1967 | ΑΡΙΘ. 23

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ευχόμεθα ὀλοψύχως.

Νέα ἔντασις παρατηρεῖται δυστυχῶς καὶ πάλιν εἰς τὰς σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ἐξ ὑπαιτιότητος τῆς δευτέρας. Καὶ τοῦτο ἄνευ οὐδενὸς λόγου, καὶ μετὰ τὴν πρό τινος πραγματοποιηθεῖσαν διάσκεψιν κορυφῆς μεταξύ τῶν ἡγετῶν ἀμφοτέρων τῶν Κρατῶν.

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι κατὰ πάντα δυσάρεστον. Διότι καὶ ἀδικαιολόγητοι ἐπιθέσεις κατὰ πολιτῶν διαπράττονται ἐν Κύπρῳ. Καὶ Τουρκικὰ ἀεροπλάνα ὑπερίστανται συνεχῶς ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους τῆς. Καὶ βόμβαι ἐκρήγνυνται. Καὶ οἱ στρατοὶ εἶναι ἐν ἐπιφυλακῇ. Τὸ δὲ σεπτὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν Κωνσταντινουπόλει φρουρεῖται καὶ πάλιν αὐστηρῶς. Καὶ οἱ ναοὶ καὶ τὰ σχολεῖα ἔπαυσαν λειτουργοῦντα.

Λυπούμεθα εἰλικρινῶς καὶ βαθύτατα διὰ τὴν δημιουργηθεῖσαν ἔκρυθμον κατάστασιν. Διότι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπιθυμεῖ διακαῶς μίαν εἰλικρινῆ διαλλαγὴν, μὲ τὴν ὁμορον καὶ γείτονα χώραν. Διότι εἶναι εἰλικρινῶς εἰρηνόφιλος. Καὶ ἔχει διαπαιδαγωγηθῆ ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ νὰ πιστεῦῃ εἰς τὴν ἐν Χριστῶν ἐλευθερίαν. Καὶ ὅτι δι' ὅλα τὰ ζητήματα καὶ ὅλα τὰ προβλήματα, πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ καὶ διεθνή, ὑπάρχουν λύσεις. Διότι οἱ πόλεμοι, καὶ ὅταν ἀκόμα εἶναι νικηφόροι, προκαλοῦν καταστροφὰς καὶ ἀνηκέστους συμφορὰς. Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ καταργηθοῦν· καὶ διὰ τῆς ζωογονήσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ Εἰρήνη ἐπὶ τῆς Γῆς· τὴν ὁποίαν ἐξήγγειλαν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν νύκτα τῆς θείας γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

Αὐτὰ εἶναι τὰ πραγματικὰ βιώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Καὶ ευχόμεθα ὀλοψύχως νὰ κατανοηθοῦν ἀπὸ τοὺς γείτονάς μας· καὶ νὰ ἐκλείψῃ παντελῶς καὶ ὀριστικῶς ἡ τόσο ἀδικαιολογήτως προκληθεῖσα ἔντασις.

Προκαλεῖ μελαγχολίαν.

Μεγάλην ἐντύπωσιν ἐπροκάλεσεν εἰς τὴν παγκόσμιον Κοινωνίαν τὴν Γνώμην ὁ ἰσχυρισμὸς ἐπιφανῶν Ἀγγλων καὶ Ἀμερικανῶν ἀστρονόμων, ὅτι συνελήφθησαν μηνύματα ἀπὸ πλανητικὰ συστήματα, πού ἀπέχουν πολλὰ ἑκατομμύρια ἔτη φωτὸς ἀπὸ τὴν Γῆν. Καὶ ὅτι ταῦτα προέρχονται ἀπὸ λογικὰ ὄντα, πού ἔχουν πολὺ περισσότερον προηγμένον πολιτισμὸν ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας. Δὲν εἶναι δὲ ἴσως μακρὰν ὁ καιρὸς, πού θὰ καταδειχθῆ τὸ βásiμον τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῶν. Καὶ προκαλεῖ ἀσφαλῶς τὴν μελαγχολίαν, ὅτι ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη ἀποκτᾷ ὀσημέραι καὶ ὀλοὲν περισσότερον λεπταισθήτους κεραίας, ἐντὸς τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ ἐντὸς τοῦ μυστηρίου τοῦ Σύμπαντος, ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ κώφωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἐντὸς ἰδίως τοῦ ἀντιθέου κομμουνισμοῦ, ἐπιδεινοῦται. Καὶ ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ τὰ μηνύματα καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς θείας πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν «διηγοῦνται οἱ οὐρανοί».

Εὔγε της.

Τόσον εἰς τὸν καθημερινὸν τύπον, ὅσον καὶ εἰς τὸν περιοδικὸν τοιοῦτον δημοσιεύονται συνεχῶς ἀναγνώσματα, τὰ ὁποῖα, νομίζομεν, ὄχι μόνον δὲν εἶναι νοητὰ καὶ ἐπιτρεπτὰ εἰς μίαν ὀρθοδοξοῦσαν χριστιανικὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ εἶναι ἀνατρεπτικὰ αὐτόχρημα πάσης εὐπρεπείας καὶ πάσης ἠθικῆς τάξεως· καὶ ὑπονομεῦουν τὴν ἱερότητα τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου, καὶ τῆς συζυγίας.

Τοιοτοτρόπως, ἔγκριτος ἐφημερίς, πρὸς ἐνημέρωσιν ἀσφαλῶς τῶν προοδευτικῶν ἀναγνωστῶν της γράφει, ὅτι αἱ νέαι γυναῖκες ἐπιδιώκουν νὰ διεκδικοῦν τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τους. Καὶ ἐπιζητοῦν τὴν παιδοποιίαν καὶ τὴν χαρὰν τῆς μητρότητος, κατ' ἐλευθέραν ἀπλῶς ἐπιλογὴν ὑπὸ τῆς κόρης, προχείρου συζύγου, ἄνευ οἰασδήποτε ὑποχρεώσεως καὶ χωρὶς οἰονδήποτε ἄλλον δεσμόν! Σοβαρὸν δὲ περιοδικὸν δημοσιεύει τὸ «πορτραῖτο μιᾶς ἄπιστης», πού εἰς αὐτὸ μία σύζυγος ἐξομολογεῖται, πὼς «ἐπὶ συνεχῆ ἔτη ἀπατᾷ τὸν σύζυγόν της, χωρὶς νὰ αἰσθάνεται δι' αὐτὸ καμμίαν ἀπολύτως τύψιν»!

«Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε»! Τί ἄλλο νὰ εἴπωμεν; Καὶ ὁμως διατελοῦμεν ὑπὸ προληπτικὴν λογοκρισίαν. Καὶ εἶναι ἐπόμενον ὁ ἀπλοῦς καὶ ἀφελὴς λαὸς νὰ πιστεύσῃ, ὅτι τὰ δημοσιεύματα αὐτὰ εἶναι ἐπιτρεπόμενα, καὶ ὅτι δὲν συνιστῶσιν ἀδίκημα. Καὶ ὁμως «παραδίδουν εἰς θάνατον». Διαλύουν οἰκογενείας. Καὶ ἀποσυνθέτουν ἠθὴ καὶ ἔθιμα καὶ παραδόσεις, ἐπὶ τῶν ὁποίων

ἐστηρίχθη πάντοτε ἡ Ἐθνικὴ μας ἀλήκη. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι, ὅπως ἀνεγράφη πρὸ ἡμερῶν εἰς τὸν τύπον, ἡ ἀστυνομία Πειραιῶς συνέλαβεν πρὸ ἡμερῶν εἰς διάφορα νυκτερινὰ κέντρα, τὰ ὁποῖα ὑπερπλήθυναν ἐσχάτως, ἐνηνῆντα νέους καὶ νέας,—ἐκ τῶν ὁποίων μάλιστα πολλοὶ ἦσαν ἀνήλικοι—νὰ συμπύρωνται ἄνευ οἰασδήποτε αἰδοῦς ἢ συστολῆς· καὶ μὲ πλήρη ἀδιαφορίαν ἢ καὶ ἄγνοιαν τῆς οἰκογενείας των. Καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἠθικῆς των κηδεμονεύσεως ἤσκησεν ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχή. Εὖγε της !

Δυνατὸν καὶ συγκλονιστικὸν βιβλίον.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα βιβλία ποῦ μετεφράσθησαν εἰς τὴν χώραν μας κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον εἶναι ἀσφαλῶς τὸ βιβλίον τοῦ Ρουμάνου ποιητοῦ καὶ ἱερέως τῆς ὀρθοδόξου ρουμανικῆς ἐκκλησίας τῶν Παρισίων Βιργκίλ Γκεωργκίου «Ἀπὸ τὴν εἰκοστὴ πέμπτη ὥρα στὴν αἰωνία ὥρα».

Τὸ δυνατὸν καὶ συγκλονιστικὸν αὐτὸ βιβλίον, μεστὸν λυρισμοῦ καὶ ὠραίων θρησκευτικῶν στοχασμῶν, εἶναι μία θαυμασιὰ αὐτοβιογραφία τοῦ συγγραφέως του καὶ ἓνας ὕμνος πρὸς τὸν μάρτυρα πατέρα του, ἱερέα ἑνὸς πτωχοῦ ὄρεινοῦ χωριοῦ τῆς Μολδαβίας. Ὁ τρυφερὸς υἱὸς καὶ ἱερεὺς περιγράφει τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον καὶ τὴν μέχρι αὐτοθυσίας ἱερατικὴν διακονίαν τοῦ ἱερέως πατρός του, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ πλησίον, ζωντανὸν παράδειγμα τοῦ καλοῦ ποιμένος, ὅστις «τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. 10, 11). Ὁ ἄξων τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι ἡ ὑψηλὴ ἰδέα περὶ τοῦ ἱερέως καὶ τῆς ἱερωσύνης, ἡ ὁποία συμπυκνοῦται εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραμματικὴν φράσιν: «Ὁ ἱερεὺς δὲν εἶναι ἄνθρωπος, ἀλλὰ ἡ θυσία ἑνὸς ἀνθρώπου, ποὺ προστίθεται στὴν θυσία τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἱερωσύνη».

Τὸ βιβλίον «Ἀπὸ τὴν εἰκοστὴ πέμπτη ὥρα στὴν αἰωνία ὥρα» διαβάζεται εὐχαρίστως καὶ μὲ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον χάρις εἰς τὴν δροσερὰν καὶ γλαφυρὰν μετάφρασίν του εἰς τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν μας ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ κληρικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀρχιμανδρίτου Εὐθυμίου Στύλιου, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος συγχαρητηρίων, διότι μᾶς ἐχάρισεν ἓνα τόσον ὠραῖον βιβλίον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ κοσμήῃ τὴν βιβλιοθήκην τῶν εὐλαβεστάτων ἐφημερίων μας, ἀλλὰ καὶ παντὸς μορφωμένου ἀνθρώπου.

Ἄγγελος Νησιώτης.

Ἡ παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρόσφατος ἀπόδοσις τιμῆς εἰς τὸν ἐπιφανῆ πρεσβύτερον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν π. Ἄγγελον Νησιώτην ὑπῆρξε πράξις δικαία καὶ ὀφειλομένη ἀπὸ καιροῦ.

Ὁ π. Ἄγγελος Νησιώτης, συνεχιστῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς πρωτοπορειακῆς προσφορᾶς τοῦ αἰοιδίμου πρεσβυτέρου Μάρκου Τσακτάνη, ἀνέπτυξε, μέ κέντρον τὴν ἐνορίαν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, ὅπου διετέλεσεν ἐφημέριος ἐπὶ ἔτη μακρά, πολὺ-πλευρον ἔργον εὐαγγελισμοῦ, ἐποικοδομηῆς καὶ εὐποιίας, ἀφορῶν ἰδίως εἰς τὴν νεότητα· καὶ ἐσφραγισμένον πάντοτε ὀπὸ γνήσιον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα. Τὸ ἐπιβλητικὸν τοῦτο εἰς ἕκτασιν καὶ ποιότητα πνευματικὸν ἔργον παράλληλον πρὸς ἄλλα τοιαῦτα, ἐπίσης ἐξ Ἀθηνῶν πηγάσαντα καὶ ἀπλωθέντα ἀνά τὸ Πανελλήνιον, ἔχει ἐπίζηλον θέσιν εἰς τὸ λεγόμενον νεο-ελληνικὸν χριστιανικὸν κίνημα εἰς τὸ ὁποῖον τόσα πολλὰ ἀναμφιβόλως ὀφείλει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ μας ζωή. Ἡ πρὸς τὸν πολὺν λοιπὸν κληρικὸν, ἀποδοθεῖσα συνοδική τιμὴ, ἀντιστοιχεῖ εἰς μίαν λαμπρὰν πραγματικότητα· ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀξίου ἐργάτου τοῦ Μυστικοῦ Ἀμπελῶνος, ὅστις ἐποπλασίασε τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοθέντα εἰς αὐτὸν τάλαντα, μὲ ἔμπνευσιν, φιλοτιμίαν καὶ φιλοπονίαν θαυμαστάς.

«Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν...».

Ἐκ τῶν πρωτίστων καθηκόντων τοῦ ἐφημερίου ὡς λειτουργοῦ καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν λατρευτικῶν ἐν τῷ ναῷ συνάξεων, εἶναι ἡ ἔμπνευσις καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῆς τηρήσεως, κατ' αὐτάς, τῆς εὐσχημοσύνης καὶ τῆς τάξεως, ἣν παραγγέλλει τὸ ἀποστολικὸν στόμα. Ἡ εὐσχημοσύνη καὶ ἡ τάξις αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν καὶ νὰ διακρίνουν μόνον τὸν λειτουργόν, τοὺς ψάλλτας καὶ τὸ ὑπηρετικὸν προσωπικὸν τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸ ἐκκλησίασμα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔχει ἀνάγκην συστηματικῆς διαφωτίσεως, ἡ ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἐκ τῶν κυρίων μελημάτων τοῦ ἐφημερίου. Ὅφειλε καὶ διὰ τοῦ παραδείγματός του καὶ διὰ τοῦ λόγου του, νὰ διδάξῃ εἰς τὸν λαὸν τὴν ἡσυχίαν, τὴν εὐταξίαν, τὴν προσοχὴν καὶ τὸν φωτεινὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, πού πρέπει νὰ διακρίνουν κάθε χριστιανὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς θείας λατρείας, κατὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου, ὡς καὶ κατὰ πᾶσαν ἄλλην πλευρὰν τῆς συμμετοχῆς των εἰς τὰ ἐν τῷ ναῷ τελούμενα

Η ΕΡΓΑΣΙΑ

ΙΑ'

Πολλά θᾶχε νὰ εἰπῆ κανεὶς ἀκόμη γιὰ τὴν φύση τῆς ἐργασίας, τὴν ὀργάνωσὴ τῆς, καὶ γιὰ τὴν χριστιανικὴν ἀπέναντί τῆς θέση. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὴν θεωρεῖ χρέος ἱερό, καὶ λειτουργικὴ π ρ ο σ φ ο ρ ᾶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό· γιατί μόνο μ' αὐτὴ μποροῦμε ν' ἀσκήσωμε τὴν βασικὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης, καὶ νὰ βοηθῆσωμε τὸν «πλησίον» μας. Φτάνει μάλιστα ὡς τὸ σημεῖο, νὰ κηρύξῃ ὅτι, «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β' Θεσ. γ', 10). Καὶ βέβαια δὲν ἐννοεῖ μ' αὐτό, ὅτι ὁ ἄνεργος ἄνθρωπος πρέπει νὰ μένη νηστικός, καὶ νὰ πεθαίνη ἀνεπικούρητος ἀπὸ τὴν πείνα. Ἀλλὰ θέλει νὰ προβάλλῃ ἔντονα τὶς φυσικὰς συνέπειες τῆς καταφρόνησης πρὸς τὴν ἐργασία, λέγοντας ὅτι, ὅπως εἶναι ἀπαραίτητο στὸν ἄνθρωπο τὸ φαγητό, παρόμοια εἶναι καὶ ἡ ἐργασία. Κι' ἀλήθεια· χρέος ὑψηλὸ καὶ γόνιμο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι, νὰ ἐργάζεται, μὲ πρόσχαρη καρδιά καὶ μὲ καλὴ διάθεση. Καὶ νὰ μάχεται νὰ μετουσιώσῃ τὴν ὕλη καὶ νὰ τὴν ἐξαναγκάσῃ νὰ τὸν ὑπηρετῇ. Κι' ὅποιο καὶ νᾶναι τὸ ἐπάγγελμά του, κι' ὅπου νὰ τὸν ἔταξεν ἡ μοῖρα, νὰ ἐκτελῇ ὄρθια τὴν ἐργασία του, καὶ νὰ ξοδιάζῃ τὸν ἑαυτό του. Καὶ γιὰ τὸ καλὸ τὸ δικό του, καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου. Καὶ τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἐξαγιαρίζει τὸν μόχθο του, ὅσο βαρὺς καὶ νᾶναι· καὶ τοῦ δίνει μιὰν ὑψηλὴν ἱερότητα κι' εὐγένεια.

* * *

Δὲν θὰ προσθέσω ὅμως περισσότερα. Ἄς τὰ εἰποῦν ἄλλοι, πού εἶναι εἰδικώτεροι ἀπὸ ἐμένα. Ἡ πρόθεσὴ

(γάμοι, βαπτίσεις κ.λ.π.). Καλόν, ἐξ ἄλλου, θὰ ἦτο νὰ ἐξεδίδεν ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἐν σχετικόν φυλλάδιον, τὸ ὁποῖον νὰ διενέμετο εἰς ὅλους τοὺς ἐκκλησιαζομένους πιστοὺς.

μου ήτανε νὰ τονίσω, μ' ἀπλᾶ λόγια, τὴν μεγάλην ἠθικὴν σημασίαν τῆς ἐργασίας. Καὶ νὰ ξαναφέρω, μὲ τὶς λίγες μου αὐτὲς γραμμὲς κι' ὅσο μοῦ ἔτανε βολετό, τὸν ξεστρατισμένο σύγχρονον στοχασμὸν στὸν ἴσιον δρόμον, ὅπως ἐγὼ βέβαια τὸν βλέπω καὶ τὸν πιστεύω. Γιατὶ αἰσθάνομαι βαθειά, πόσο δύσκολη εἶναι ἡ μεταβατικὴ αὐτὴ ἐποχὴ μας· κι' ὅτι, μὲ τὶς νέες ἐμπειρίες πού ἀποκτᾷ συνεχῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ μὲ τὴν θαυμαστὴν πρόοδο τῆς τεχνικῆς, ἡ πραγματικότητά γύρω μας γίνεται ὁλοένα καὶ διαφορετικώτερη· φθείρεται ἡ ἱστορικὴ σάρκα, κι' ἐντείνεται ἡ μηχανοποίηση καὶ ἡ ὑλοποίηση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Καὶ χρέος μας ὑπερτατον εἶναι, νὰ βοηθήσωμε ὅλοι μας, ὅπως κι' ὅσο τὸ μπορούμε, νὰ ξεπεραστῇ ἡ σύγκαιρὴ μας αὐτὴ ὑλιστικὴ κι' ἀντιπνευματικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, πού ταπεινώνει τὸν ἄνθρωπον, καὶ πλημμυρίζει ἀπὸ καπνιὲς κι' ἀπὸ ἀσβόλη τὴν θείαν «εἰκόνα» του.

Κι' ὁ τρόπος εἶναι ἓνας καὶ μοναδικός. Νὰ οἰκοδομοῦμε δηλαδὴ πάντα μας, σὲ κάθε μας ἐκδήλωσιν, καὶ μὲ κάθε μας πράξιν κι' ἐνέργειαν, τὸν ἐρχομὸν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἐπάνω στὴ Γῆ, σὰν ἄμεσοι «συνεργοί» του. Καὶ μ' ἀσώτατην ἐφεσὴν μας, τὸ νὰ ὁμοιωθοῦμε πρὸς τὸν οὐράνιον Πατέρα μας, νὰ μαχώμασθε ἀποφασιστικά, καὶ στῆθος μὲ στῆθος, μὲ τὰ καρδιάλωτα θέλγητρα τοῦ κόσμου, πού σιγὰ σιγὰ καὶ μαυλιστικά, ὅπως οἱ μυθολογούμενες Σειρήνες, μᾶς ἀποκοιμίζουν καὶ μᾶς ναρκώνουν τὶς πνευματικὰς μας αἰσθήσεις. Γιατὶ μόνον ἔτσι θὰ καταξιωθοῦμε τελικὰ τὴν πνευματικὴν μας λύτρωσιν, καὶ ν' ἀξιοποιήσωμε τὸ θεῖον δῶρον τῆς ζωῆς. Κι' αὐτὸ θᾶναι ἡ ἀνώτατη χαρὰ τῆς νοητικῆς μας φύσεως καὶ τῆς θεανδρικῆς μας ὑπόστασης. Χαρά, πού δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ καμμίαν ἄλλην ἀπὸ ὅσες μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ ὁ κόσμος αὐτός!

* * *

Ἄρκετὰ ἀσωτέψαμεν, ἄδικα καὶ παράδικα, τὸν

ἑαυτό μας. Κι' ἀρκετὰ ἐθραφήκαμε, σὰν τὸν ἄσωτον υἱὸ τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς, μὲ τὰ ξυλοκέρατα τῆς πλάνης καὶ τῆς οὐτοπίας. Καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ξαναγυρίσουμε στὸν εὐλογημένον «οἶκον» τοῦ ἐπουρανίου Πατέρα μας, καὶ ν' ἀρχίσουμε νὰ δουλεύουμε γιὰ κάποιον ἀνώτερο σκοπὸ. Γιὰ τὴν «καινὴ κτίσις καὶ γιὰ τὸν καινὸν οὐρανόν». Γιὰ τὴν ὕλική δηλαδὴ, μὰ καὶ τὴν ἠθικὴ ταυτόχρονα ἐξύψωση τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Ἄς τὸ καταλάβουμε καλά, πὼς μὲ τὴν βία καὶ τὸν ἐξαναγκασμὸ, καὶ μὲ τὴν μηχανικὴν ὀργάνωση τῆς ζωῆς — ὅπως κηρύττει ὁ κομμουνισμὸς — δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ αὐτό. Γιατὶ ἡ βία εἶναι κακὸ. Καὶ τὸ κακὸ δὲν διορθώνεται μ' ἄλλο κακὸ. Καὶ γιατί, στὴ μηχανικὴν ὀργάνωση τῆς ζωῆς δὲν ὑπάρχει οὔτε ἔχνος πνευματικῆς ἔνωσης καὶ ἠθικοῦ δεσμοῦ. Καὶ μονάχα μὲ τὴν πνευματικώτερη καὶ χριστιανικώτερη ζωὴ μας, καὶ μόνο μὲ τὴν «ἀγάπη», ποὺ θ' ἀναβρῦζῃ σὰν νερομάννα ἀπὸ μέσα μας γιὰ τοὺς συνανθρώπους μας, θὰ λυθῇ τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα. Ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη εἶναι παντοδύναμη· κι' ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης μάλιστα τὴν ταυτίζει μὲ τὴν οὐσία τῆς Θεότητος· «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ» (Α' Ἰωάν. δ', 16).

* *

Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ τῆς γραμμῆς στὴν πορεία μας χρειάζεται βέβαια ἀποφασιστικὴ καὶ γενναία προσπάθεια. Καὶ ὅσο εἶναι ἀπλῆ σὲ λόγια, τόσο εἶναι δυσκολοκατόρθωτη στὴν πραγματοποίησιν. Δὲν ὑπάρχει ὅμως — ὅπως ἡ καθημερινὴ ἐμπειρία μᾶς τὸ διδάσκει — καμμιά ἀπολύτως ἀμφιβολία, ὅτι μπορεῖ νὰ φθάσῃ κανεὶς καὶ στὸν ὑψηλότερο στόχο, κι' ὡς στὴ σελήνην ἀκόμη, ἀρκεῖ νὰ τὸ πιστέψῃ, καὶ νὰ τὸ πασχίζῃ καθημερινά. Γιατὶ «πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Κι' ὅταν μιᾶς ἀλήθειας ἢ Πίστη ριζώσῃ μέσα μας, κι' ἔχομε τὴν γεν-

ναιοφροσύνη και τὴν ἐντιμότητα νὰ ἐνεργοῦμε πάντα σύμφωνα με τὸν ἀλήθειαν αὐτὴν, τότε γινόμεσθε ἱκανοὶ γιὰ τὰ πάντα. Καὶ νὰ «μετακινήσωμε ἀκόμα ὄρη», ὅπως εἶπεν ὁ Χριστός. «Τὸ μὲν ζητούμενον ἀλωτόν, ἐκφεύγει δὲ τ' ἀμελούμενον», ἔλεγαν καὶ οἱ πρόγονοὶ μας.

Κι' ἐκεῖνο ποῦ προπαντὸς χρειάζεται ἡ ἐποχὴ μας εἶναι ἡ πίστις. Γιατὶ ὁ ὀρθολογισμὸς καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ὠφελιμισμού, συντροφευμένο ἀπὸ αὐταρέσκεια κι' ἐγωπάθεια, σέρνονται μέσα μας, καὶ τρέφονται ἀπὸ τοὺς πνευματικοὺς χυμοὺς τῆς ζωῆς μας. Πρέπει λοιπὸν νὰ πιστέψωμε, μ' ὅλη μας τὴν καρδιά, τὴν ἀνάγκη τῆς ἀλλαγῆς. Κι' ὅλα θὰ γίνουν, μιὰ χαρὰ. Γιατὶ ἐπιτυχία θὰ εἴπῃ θέληση, καὶ ἀσταμάτητον ἄθλον ὑπομονῆς, ἐπιμονῆς, καὶ προσπαθείας. Καὶ μόνον ἔτσι θὰ παραμερίσουν ὅλα τὰ θολὰ κι' ἀκατέργαστα στοιχεῖα ἀπὸ μέσα μας. Καὶ θ' ἀφήσουν δρόμο νὰ περάσῃ — θρονιασμένη ἐπάνω στ' ἄρμα τῆς ἀγάπης κι' ὀλόφωτη σὰν ροδοχαραμέρι — ἡ ἀλήθεια τῆς ζωῆς, καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν αἰωνιότητα τῆς ψυχῆς μας. Κι' ἕνας ὀλόχρυσος Παραδεισιακὸς ἀγέρας θὰ χαϊδεύῃ τότε τὰ ἰδρωμένα μας μέτωπα...

* * *

Ἄρκετὰ μᾶς ἐπότισαν μετὰ τὸ φαρμάκι τῆς ἀπιστίας, καὶ μετὰ τὸ κήρυγμα τοῦ τελικοῦ θριάμβου, μετὰ τὸν θάνατο, τῶν κατώτερων στοιχείων τῆς ὑπαρξῆς μας. Καὶ φθάνει ποιά τὸ ξίδι καὶ ἡ χολὴ τοῦ μίσους ποῦ μᾶς προσφέρουν σὰν ἀπόσταγμα μεγάλης σοφίας. Μίσους τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἄλλο, καὶ τῆς μιᾶς τάξης πρὸς τὴν ἄλλη, καὶ «λαοῦ πρὸς λαόν»· καὶ ποῦ ὀδηγεῖ ἀναπόφευκτα σὲ μιὰ γενικώτερη τραγικώτατη σύρραξη, ποῦ θὰ σημειώσῃ ἴσως καὶ τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Πρέπει νὰ παραμερισθοῦν ἀποφασιστικὰ τὰ δαιμονικὰ αὐτὰ κηρύγματα. Καὶ πρέπει νὰ πιστέψωμε, ὡς τὸ ἔσχατο μῦθον τῆς ὑπαρξῆς μας, πὼς ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ οἱ ἠθικὲς ἀξίες κατέχουν

θέσσην ασύγκριτα υψηλότεραν ἀπὸ τὶς ὑλιστικῆς. Κι' ὅτι, ἂν λυθῇ κάποτε τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα, δὲν θὰ λυθῇ ποτέ μὲ τὴν δύναμη τοῦ κακοῦ ἀλλὰ μὲ τὴν δύναμη τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀγάπης, ποὺ θ' ἀναγγενήσουν καὶ θὰ μεταμορφώσουν τὸν κόσμο.

* * *

Καὶ τελειώνοντας, αὐτὸ μονάχα θὰ προσθέσω ἀκόμη. "Ὅτι δηλαδή ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ χαίρεται τὴν ἐφήμερη αὐτὴ ζωὴ του. Καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη χαρὰ, ἀπὸ τὸ νὰ κἀνῃ τὸ καλὸ καὶ νὰ ἐπιστρατεύῃ ὅλες τὶς δυνάμεις του γιὰ κάποιον ἀνώτερο σκοπὸ. Δὲν μπορεῖ μὲ κανένα τρόπο, νὰ ζήση κανεὶς ἄρτια τὴν ζωὴν του, κλεισμένος, σὰν ἀγκαθωτὸς ἀχινός, μέσα στὸ ἄτομό του. Ἡ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου, μονάχα μὲ τὸν ἐλεύθερο καὶ σταθερὸ προσανατολισμὸ του πρὸς τὸ ἀγαθὸ πραγματώνεται. Κι' ἐγὼ τουλάχιστον δὲν εἶδα ποτέ μου ἄνθρωπο κακό, νὰ χαίρεται ὁ ἴδιος, καὶ νὰ γίνεται πηγὴ χαρᾶς καὶ στοὺς ἄλλους. Ἡ ψυχὴ τοῦ κακοῦ ἀνθρώπου μοιάζει μὲ τὴν κατραμωτὴ νύκτα, ποὺ τὴν γεμίζουν ἴσκιοι, κι' ἀγερικὰ, καὶ δαιμονικὰ φαντάσματα, ποὺ γεννοῦν τοὺς παρορίτες διαβάτες τὸ τρομόκαρδο. "Ὅταν ὁ μωσ, ὅλος φῶς, προβάλλῃ ὁ ἥλιος, τότε τὰ πάντα πλημμυρίζουν ἀπὸ λάμψη κι' ὁμορφιά. "Ἐτσι εἶναι καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν «πλησίον» μας· καὶ ἡ πίστη πρὸς τὸ ἀγαθὸ καὶ πρὸς τὴν ὀντολογικὴ θεανδρική μας ὑπόσταση. Καὶ μονάχα μὲ τὴν πίστην αὐτὴν μποροῦν νὰ ὑψωθοῦν καὶ τὰ ἄτομα καὶ οἱ λαοί. Γιατὶ ὅλα θὰ ὑποταχθοῦν τότε σ' ἓναν ἀνώτερο ρυθμὸ. Καὶ ἡ ζωὴ μεστή, γεμάτη ἀπὸ δημιουργικὸ μόχθο, καὶ ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἀγνότητα, θὰ φθάσῃ, γερμένη ἐπάνω στὸ στήθος τοῦ Χριστοῦ, στὴν ἀνώτατη κορυφὴ τῆς γήϊνης πορείας της.

(Τέλος)

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

Η ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ

Ε'

Ἵπὲρ τῆς γνησιότητος τοῦ πυρῆνος καὶ τοῦ οὐσιωδεστέρου μέρους τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου συνηγοροῦν ἐξωτερικαὶ καὶ ἐσωτερικαὶ μαρτυρίαι. Ἦδη ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐμαρτύρει, ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος ἠσχολήθη περὶ «εὐχῶν διατάξεις» καὶ περὶ τὴν εὐκοσμίαν τοῦ βήματος¹. Μετὰ ταῦτα Φαῦστος ὁ Βυζάντιος μνημονεύει τὴν λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου². Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ Πέτρος ὁ διάκονος, γράφων περὶ τὸ 520 πρὸς τὸν ἐν Ἀφρικῇ Φουλγέντιον Φερράνδον³. Καὶ ὁ Λεόντιος ὁ Βυζάντιος τὸ 540 ἀναφέρει «τὴν τοῦ Μ. Βασιλείου» ἀναφοράν⁴. Ὡσαύτως περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Μ. Βασιλείου ὁμιλοῦν ρητῶς ὁ 32ος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ συνόδου (692 μ.Χ.), ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός⁵, ὁ Βαρβερνός κῶδιξ καὶ πλῆθος μεταγενεστέρων μαρτυριῶν. Ἐνδειξιν τῆς γνησιότητος τῆς λειτουργίας ταύτης ἀποτελοῦν καὶ πολλὰ χωρία τῶν συγγραφῶν τοῦ Μ. Βασιλείου, ἅτινα συμπίπτουν πρὸς ὠρισμένας φράσεις αὐτῆς⁶.

Ἡ κυρίως χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων Λειτουργία εἶναι ἡ Λειτουργία, ἣτις φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Διὰ τὴν γνησιότητα τῆς λειτουργίας ταύτης παρουσιάσθησαν σοβαραὶ ἀντιρρήσεις. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ἐν τῷ Βαρβερνικῷ κώδικι (τέλος η' - ἀρχαί θ' αἰῶνος), «ἐνῶ τῆς λειτουργίας τοῦ

1. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Λόγος εἰς τὸν Μ. Βασίλειον, Migne Ἐ. Π. 36, 341.

2. P. l. de Meester, Grecques Liturgies ἐν F. Cabrol - H. Leclercq, Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie, τόμ. VI, στ. 1599.

3. Migne P. L. 62, 90 καὶ 65, 449.

4. Λεοντίου Βυζαντίου, Κατὰ Νεστοριανῶν καὶ Εὐτυχιανῶν βιβλ. III, 19 ἐν Migne Ἐ. Π. 86, 1368.

5. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐκδοσις ὀρθοδόξου πίστεως IV, 13 ἐν Migne 94, 1152 - 1153.

6. Πλείονα σχετικῶς ἰδὲ ἐν Π. Τρεμπέλα, ἐνθ. ἀνωτ., σ. 329 - 330. F. E. Brightman, Eastern Liturgies, σ. 525. Hans-Jouachim Schulz, Die byzantinische Liturgie, Freiburg im Breisgau 1964, σ. 23 - 24.

μεγάλου Βασιλείου προτάσσεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐντὸς ἐπιμεμελουμένου χειρογράφου πλαισίου ἢ ἐπιγραφή « λειτουργία τοῦ ἁγίου Βασιλείου », ἐν τῇ ἐπακολουθούσῃ εἰς αὐτὴν ἐτέρα Βυζαντινῇ λειτουργία παραλείπεται ἢ ἐπιγραφή « λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου », ἀλλ' ἐνῶ ὑπάρχει τὸ πλαίσιον, ὁ ἐπιφυλασσόμενος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν χῶρος παραμένει λευκός » ⁷. Τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ Βαρβερينوῦ κώδικος μόνον δι' εὐχὰς τινας. Οὕτως ἀναφέρονται « εὐχὴ κατηχομένων πρὸ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς, τοῦ Χρυσοστόμου » καὶ « εὐχὴ τῆς προσκομιδῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου μετὰ τὸ ἀποτεθῆναι τὰ ἅγια δῶρα ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ καὶ πληρῶσαι τὸν λαὸν τὸν μυστικὸν ὕμνον » ⁸. Αἱ δύο αὗται εὐχαὶ ἀποδίδονται εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ ὑπὸ τοῦ κώδικος τῆς Μόσχας τοῦ μουσείου Rymiantzew ὑπ' ἀριθ. 15 (ι' - ια' αἰών) ⁹. Καὶ ἡ ὀπισθάμβωνος εὐχὴ παρά τισι κώδιξι ἀποδίδεται εἰς τὸν Χρυσόστομον, φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν « Εὐχὴ ὀπισθάμβωνος τοῦ Χρυσοστόμου » ¹⁰.

Ἐκ τούτων, ὡς παρατηρεῖ ὁ καθηγητὴς Π. Τρεμπέλας, — παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι « τὴν ἀποσιώπησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τῆς προμετωπίδος ἐν τῷ Βαρβερινῷ ἐξουδετερεῖ τὸ ὅτι ὁ σύγχρονος πρὸς αὐτὸν κώδιξ τῆς Πετροπόλεως ὑπ' ἀριθμ. 226 τῆς συνοδικῆς Βιβλιοθήκης ὁ ἄλλος Πορφυριανὸς καλούμενος, περιλαμβάνει τὴν ἐν τῇ προμετωπίδι ἐπιγραφὴν, τὴν ἀποδίδουσαν τὴν ὅλην λειτουργίαν εἰς τὸν Χρυσόστομον » —, εἶναι δυνατὸν νὰ γεννηθῇ ἡ ὑπόνοια, πλὴν οὐχὶ καὶ ἡ βεβαιότης « περὶ τοῦ ὅτι μόνον αἱ δύο ἢ τρεῖς εὐχαὶ προέρχονται πιθανώτατα ἐκ τῆς γραφίδος τοῦ Χρυσοστόμου, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ ὅλη ἀναφορά » ¹¹.

Ἄσπον ἀφορᾶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μαρτυρίας περὶ τοῦ συγγραφέως τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου φερομένης λειτουργίας,

7. Π. Ν. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ. 332.

8. F.E. Brightman, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 315, 319. Hans-Jouachim Schulz, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 24-25.

9. Π. Ν. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ.

10. F.E. Brightman, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 343. J. M. Hanssens, Institutiones liturgicae de ritibus orientalibus II-III, De missa rituum orientalium, Roma 1932, σ. 579.

11. Π. Ν. Τρεμπέλας, ἐνθ' ἄνωτ.

χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι αὐταὶ μόνον ἀπὸ τοῦ ζ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς μνημονεύουν τὸν Χρυσόστομον ὡς συγγραφέα αὐτῆς. Ὁ περιλαμβάνων τοιαύτην μαρτυρίαν (λόγος περὶ παραδόσεως τῆς θείας λειτουργίας)¹², ὅστις πεπλανημένως ἀπεδόθη εἰς τὸν Πρόκλον Κωνσταντινουπόλεως (436 - 446), ἐγράφη τὸν ζ' αἰῶνα. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι πειστικὴ καὶ ἡ ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ διατυπωμένη ὑπόθεσις περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τοῦ Χρυσοστόμου φερομένων λειτουργιῶν. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην «ὁ μέγας Βασίλειος μετὰ ταῦτα τὸ ράθυμον καὶ κατωφερὲς τῶν ἀνθρώπων θεωρῶν καὶ διὰ τοῦτο τὸ τῆς λειτουργίας μῆκος ὀκνοῦντων ταύτην ἐπιτομώτερον» τῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίου Κλήμεντος καὶ τοῦ θείου Ἰακώβου παραδοθεισῶν λειτουργιῶν «παρέδωκε λέγεσθαι». «Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν ὁ ἡμέτερος πατὴρ ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς Ἰωάννης... πρόρριζον πᾶσαν σατανικὴν πρόφασιν ἠβουλήθη ἀποσπάσασθαι· διὸ καὶ τὰ πολλὰ ἐπέταμε καὶ συντομώτερον τελεῖσθαι διετάξατο».

Περὶ τὸ 540 ὁ Λεόντιος Βυζάντιος ἀγνοεῖ τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, κατηγορῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸν Θεόδωρον Μοψουεστίας, διότι ἐτόλμησε νὰ συνθέσῃ «ἀναφορὰν... ἐτέραν παρὰ τὴν πατρόθεν ταῖς ἐκκλησίαις παραδεδομένην, μήτε τὴν τῶν Ἀποστόλων αἰδεσθεῖς, μήτε δὲ τὴν τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι συγγραφεῖσαν λόγου τινὸς κρίνων ἀξίαν»¹³. Καὶ ὁ 32ος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης συνόδου (692 μ.Χ.) οὐδὲν ποιεῖται μνείαν τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου, ἐνῶ ἀναφέρει τὰς λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου καὶ τοῦ Μ. Βασιλείου, λέγων, ὅτι «Ἰακώβος ὁ κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀδελφός, ὅς τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας πρῶτως τὸν θρόνον ἐπιστεύθη· καὶ Βασίλειος ὁ τῆς Καισαρέων ἀρχιεπίσκοπος, οὗ τὸ κλέος κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἱερουργίαν παραδεδωκότες, οὕτω τελειοῦν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν ποτήριον ἐκδεδώκασιν». Ἐπειτα χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ σιωπὴ τῶν ἱστορικῶν τοῦ ε' αἰῶνος περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου. «Οὐδὲ οἱ βιογράφοι καὶ πανηγυρισταὶ τοῦ Χρυσο-

12. Migne 'E. Π. τόμ. 65, στ. 842 - 852.

13. Λεοντίου Βυζαντίου, ἐνθ' ἄνωτ.

στόμου Παλλάδιος, Θεόδωρος και Γεώργιος λέγουσί τι σχετικόν πρὸς τὴν ἀποδιδομένην εἰς αὐτὸν λειτουργίαν»¹⁴. Καὶ ἡ πρὸς τὸν κλῆρον τῆς Ραβέννης περὶ τὸ ἔτος 877 ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως τῶν Φράγκων Καρόλου τοῦ Φαλακροῦ, ἀγνοοῦσα τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, τονίζει χαρακτηριστικῶς : «Ἐτελέσθη ἐνώπιον ἡμῶν ἡ λειτουργία κατὰ τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν ἔθος, ἡ συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου, καὶ κατὰ τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔθος, ἡ συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ἀλλ' ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι δεόν νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν ρωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ἐν τῇ τελέσει τῆς λειτουργίας»¹⁵.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τί πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἐν σχέσει πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γνησιότητος τῆς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Χρυσοστόμου φερομένης λειτουργίας ; Πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὸν Χρισορρήμονα ὡς τὸν συγγραφέα αὐτῆς ;

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνεχίζεται)

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

14. Π. Ν. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 334.

15. J. M. Hanssens, ἐνθ' ἄνωτ., III σ. 575.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἔβδομος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλόθεος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Γ') ὅστις καὶ ἀπεστάλη εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεάν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νὰ τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα.

(Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ
ΤΟΥ ΝΑΖΙΑΝΖΗΝΟΥ
Ο ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΝΑ' Διὰ τοῦτο ἔκαμνον ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς τὸ δέον ἀνερευνώ-
μενος, καὶ μέσος δύο φόβων ἰστάμενος τοῦτε κατασπῶντος καὶ
τοῦ ἀνάγοντος. Καὶ ἐπὶ πλεῖστον τούτοις ἐναπορήσας, καὶ ἀμφο-
τέρωθεν ἐμαυτὸν ταλαντεύσας, ἢ ὥσπερ ρεῦμα ἀστάτοις πνεύμασι,
τῆδε κἀκεῖσε μετακλιθεῖς, τέλος ἐγενόμην τοῦ σφοδροτέρου· καὶ
με νικήσας ἔχει παρασύρας ὁ φόβος τῆς ἀπειθείας. Καὶ σκοπεῖτε
ὡς ὀρθῶς καὶ δικαίως διαιτῶ τοῖς φόβοις, μήτε τῆς οὐ διδομένης
ἐφίεσθαι προστασίας, μήτε ἀπωθεῖσθαι τὴν διδομένην· τὸ μὲν γὰρ
εἶναι θρασέων, τὸ δὲ ἀπειθῶν, καὶ ἀπαιδευτῶν ἀμφότερα· καὶ μέσος
εἰμί τις τῶν τε ἄγαν τολμηρῶν, καὶ τῶν λίαν δειλῶν· τῶν μὲν πά-
σαις ἐπιτηδόντων δειλότερος, τῶν δὲ φευγόντων πάσας θαρσα-
λέωτερος. Οὕτως ἐγὼ περὶ τούτων γινώσκω!

Καὶ ἔτι διελέσθαι σαφέστερον τῷ μὲν φόβῳ τῆς προστασίας
τάχα ἂν βοηθήσειε καὶ ὁ νόμος τῆς εὐπειθείας, τοῦ Θεοῦ τὴν πίστιν
ἀμειβομένου, διὰ τῆς ἑαυτοῦ χρηστότητος, καὶ εἰς προστατίην τέλειον
καταρτίζοντος, τὸν αὐτῷ θαρρήσαντα· καὶ πᾶσας θέμενον ἐπ'
αὐτὸν τὰς ἐλπίδας· τῷ δὲ κινδύνῳ τῆς ἀπειθείας, οὐκ οἶδα τίς
ἔσται ὁ βοηθῶν; ἢ τίς ὁ θαρρεῖν διακελευόμενος λόγος; Φόβος
γάρ, μὴ τοῦτό γε ἀκούσωμεν περὶ ὧν ἐπιστεύθημεν, ὅτι τὰς ψυχὰς
αὐτῶν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν ἐκζητήσω· καὶ καθὼς ἀπώσεσθέ με
τοῦ εἶναι εἰς ἡγουμένους τοῦ λαοῦ μου καὶ ἄρχοντας· οὕτω κἀγὼ
ἀπόσομαι ὑμᾶς τοῦ εἶναι εἰς βασιλέα· καί, καθὼς οὐκ εἰσηκού-
σατε τῆς φωνῆς μου, ἀλλ' ἐδώκατε νῶτον σκληρόν, καὶ ἠπειθήσατε·
οὕτως ἔσται, ὅταν ἐπικαλέσησθέ με· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιβλέψω ἐπὶ τὴν
προσευχὴν ὑμῶν, οὐδ' εἰσακούσομαι. Ταύτας μὴ γένοιτο ἐλθεῖν
ἡμῖν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ τὰς φωνάς· ᾧ κἄν τὸν ἔλαιον ἄδωμεν,
ἀλλὰ καὶ τὴν κρίσιν γε πάντως συνάδομεν.

ΝΑ' Γι' αὐτὸ κι' ἐγὼ κούραζα τὸ μυαλό μου γιὰ νὰ βρῶ τὸ σωστό, καὶ στεκόμουν ἀνάμεσα σὲ δύο φόβους, κι' ἐκείνου μὲ τραβοῦσε πρὸς τὰ κάτω καὶ τοῦ ἄλλου ποὺ μ' ἀνέβαζε ψηλά. Κι' ἀφοῦ ταλαιπωρήθηκα πολὺν καιρὸ γι' αὐτό, κι' ἀφοῦ καλοζυγιάσθηκα κι' ἀπὸ τὶς δύο μεριές, ἢ ἀφοῦ, σὰν τὸ ρεῦμα μὲ τοὺς ἄστατους ἀνέμους, μετακινήθηκα κι' ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ, στὸ τέλος ὑπόκυψα στὸ δυνατώτερο καὶ μὲ παράσυρε νικητῆς ὁ φόβος τῆς ἀπειθειας. Καὶ προσέχετε πόσο δίκαια καὶ πόσο φρόνιμα πολιτεύομαι μὲ τοὺς φόβους, ὥστε μῆτε νὰ θέλω τὴν ἐξουσία ποὺ δὲν μοῦ τὴν δίνουν, μῆτε ν' ἀποκρούω αὐτὴν ποὺ μοῦ προσφέρεται. Γιατὶ τὸ πρῶτο ταιριάζει σ' ἀναιδεῖς ἀνθρώπους, τὸ δεύτερο δὲ σ' ἀπειθάρχητους. Καὶ εἶμαι σὰν κάποιος διάμενος ἀνάμεσα καὶ στοὺς πολὺ τολμηροὺς καὶ τοὺς ὑπερβολικὰ φοβητσιαῖρηδες· δειλότερος μὲν ἀπὸ ὅσους ἐπιδιώκουν ἀδίστακτα κάθε ἀξίωμα, θαρραλεώτερος ὅμως ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τ' ἀποφεύγουν ὅλα.

Ἔτσι σκέπτομαι ἐγὼ γι' αὐτά. Καὶ γιὰ νὰ τὸ ξεχωρίσω ἀκόμη καθαρώτερα, στὸ φόβο μὲν γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς ἐξουσίας θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ συντρέκτης ὁ νόμος τῆς ὑπακοῆς· γιατί ὁ Θεὸς, μὲ τὴν ἀγαθότητά του, ἀνταμοίβει τὴν πίστη καὶ καταρτίζει σὲ τέλειον ἀρχηγὸ ἐκείνον ποὺ στήριξε τὸ θάρρος του σ' αὐτόν· κι' ἀπόθεσεν ὅλες τὶς ἐλπίδες ἐπάνω του. Στὸν κίνδυνο ὅμως τῆς ἀπειθειας δὲν ξέρω ποιὸς θᾶναι ὁ βοηθός; Ἡ ποιὸς εἶναι ὁ λόγος ποὺ τὸν ἐγκαρδιώνει γιὰ ν' ἄχῃ θάρρος; Γιατὶ ὑπάρχει φόβος, μήπως ἀκούσω μὲν, γι' αὐτοὺς ποὺ μᾶς ἐμπιστεύθησαν πῶς «τίς ψυχές τους θὰ τίς ζητήσω ἀπὸ τὰ χέρια σας». Κι' ὅπως μ' ἀψηφίσατε στὸ νὰ γίνετε προεστοὶ κι' ἀρχηγοὶ τοῦ λαοῦ μου, ἔτσι κι' ἐγὼ θὰ σᾶς ἀποδιώξω στὸ νᾶστε σ' ἀξιώματα βασιλικά. Κι' ὅπως δὲν ὑπακούσατε στὰ λεγόμενά μου, παρὰ μοῦ γυρίσατε σκληρὰ τὴν πλάτη σας κι' ἀπειθαρχήσατε, παρόμοια θὰ γίνῃ, ὅταν μ' ἐπικαλεσθεῖτε. Κι' οὔτε θὰ προσέξω κι' ἐγὼ στὴν προσευχή σας, οὔτε καὶ θὰ τὴν εἰσακούσω. Ἄς μὴ γίνῃ ποτὲ νὰ φθάσουνε κοντὰ μας αὐτὰ τὰ λόγια ἀπὸ τὸν δίκαιο Κριτῆ, ποὺ κι' ἂν τοῦ ζητοῦμε τὸ ἔλεός του στοὺς ψαλμοὺς μας, τοῦ ζητοῦμε μαζὶ χωρὶς ἄλλο, καὶ νὰ μᾶς κρίνῃ.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

NB' Ἀλλὰ γὰρ πάλιν ἐπὶ τὴν ἱστορίαν φέρομαι· καὶ τῶν παλαιῶν τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἀνασκοπῶν, εὐρίσκω ὅσους πώποτε εἰς ἐπιστάσιαν ἢ προφητίαν ἢ χάρις προὔβαλλετο, τοὺς μὲν εἴξαντας προθύμως τῇ κλήσει, τοὺς δὲ ἀναβαλλομένους τὸ χάρισμα, καὶ οὐδέτερον μεμπτήν, οὔτε τῶν ὑποχωρησάντων τὴν δουλείαν, οὔτε τῶν ὀρησάντων τὴν προθυμίαν. Οἱ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τὸ μέγεθος ἠύλαβήθησαν, οἱ δὲ τῷ καλοῦντι πιστεύσαντες ἠκολούθησαν. Προθύμως ἦν Ἀαρὼν, ἀλλὰ Μωσῆς ἀπεμάχετο· ὑπήκουσεν Ἡσαΐας ἐτοίμως, ἀλλ' ἐδεδοίκει τὸ νέον Ἰερεμίας, καὶ οὐ πρότερον τὴν προφητείαν ἐθάρρησεν, ἢ παρὰ Θεοῦ λαβεῖν καὶ ὑπόσχεσιν καὶ δύναμιν τῆς ἡλικίας κρείττονα.

Τούτοις ἑμαυτὸν ἐγὼ κατεπάδω τῆς λογισμοῦς, καὶ μοι κατὰ μικρὸν εἶκει τε καὶ μαλάσσεται, ὥσπερ σίδηρος, ἢ ψυχὴ· καὶ συνεργὸν λαμβάνω τῶν λογισμῶν τὸν χρόνον· καὶ συμβουλίαν τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώματα· οἷς πᾶσαν τὴν ἑμαυτοῦ ζῶην κατεπίστευσα.

Διὰ τοῦτο οὐκ ἀπειθῶ, οὐδὲ ἀντιλέγω, φησὶν ὁ ἐμὸς δεσπότης, οὐκ ἐπὶ προστασίαν καλούμενος· ἀλλ' ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἀγόμενος. Ἀλλὰ καὶ προσπίπτω καὶ ταπεινοῦμαι ὑπὸ τὴν κραταιὰν τοῦ Θεοῦ χεῖρα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμαι τῆς πρὶν ἀργίας καὶ ἀπειθείας· εἴ τι μοι τοῦτο ἔγλημα. Ἐσιώπησα μὲν, ἀλλ' οὐκ αἶσιωπήσομαι· ὑπεχώρησα μὲν τι μικρὸν, ὅσον ἑμαυτὸν ἐπισκέψασθαι, καὶ τῇ λύπῃ δοῦναι παράκλησιν· ἀλλὰ νῦν ὑψοῦν αὐτὸν ἐν Ἐκκλησίᾳ λαοῦ, καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεῖν ἐδεξάμην. Εἰ ἐκεῖνα κατηγορίας, ταῦτα συγγνώμης ἄξια.

NB' Ἀλλὰ ξαναγυρίζω πίσω στήν ἱστορία. Κι' ἐξετάζοντας προσεκτικὰ τοὺς περιφημότερους ἀπὸ τοὺς παλαιούς βρίσκω, πῶς ὅσους ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀνάδειξεν προσετούς ἢ προφήτες, ἄλλοι τοὺς μὲν ὑποτάχθηκαν πρόθυμα στήν πρόσκλησή τους, ἄλλοι δὲ ἀπαρηθῆκαν τὴν δωρεά. Καὶ κανεὶς τοὺς δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος· οὔτε αὐτοὶ ποὺ παραμέρισαν τὴν σκλαβιά, οὔτε καὶ ἡ προθυμία αὐτῶν τὴν ἐδεχθῆκαν βιαστικά. Γιατὶ ἐκεῖνοι μὲν τρόμαξαν τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀποστολῆς· οἱ δὲ ἄλλοι τρέξανε κατόπιν της, γιατί πίστεψαν σ' αὐτὸν ποὺ τοὺς προκάλεσε. Πρόθυμος φάνηκεν ὁ Ἀαρών· ὁ Μωϋσῆς ὅμως ἀντιστάθηκε. Ὑπάκουσε πρόθυμα ὁ Ἡσαΐας· εἶχε φοβηθῆ ὅμως τὴν μικρὴν τοῦ ἡλικία ὁ Ἰερεμίας, καὶ δὲν ἐξεθάρρεψε προτῆτερα νὰ γίνῃ προφήτης, παρὰ ἀφοῦ πῆρεν ἀπὸ τὸν Θεὸ ὑπόσχεση καὶ δύναμη, ποὺ ἦταν ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἡλικία του.

Μὲ τέτοιους στοχασμοὺς γαληνεύω ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου, καὶ λίγο λίγο αἰσθάνομαι νὰ ὑποχωρῆ καὶ νὰ μαλακῶνῃ ἡ ψυχὴ μου, ὅπως τὸ σίδηρο· καὶ παίρνω τὸν καιρὸ συνεργῶ στοὺς λογισμοὺς μου καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Θεοῦ συμβουλάτορά μου, ποὺ σ' αὐτὰ ἀφιέρωσα τὴν ζωὴ μου.

Γι' αὐτὸ καὶ πειθαρχῶ, κι' οὔτε ἀντιλέγω ἀφοῦ τὸ προστάζει ὁ Κύριος μου γιατί ἡ πρόσκλησή μου δὲν εἶναι γιὰ τὸ ἀξίωμα· ἀλλὰ μὲ σέρνει, σὰν τὸ πρόβατο ποὺ τὸ πᾶνε γιὰ σφάξιμο. Μὰ καὶ προσπέφτω καὶ σκύβω ταπεινὰ κάτω ἀπὸ τὸ δυνατὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ ζητῶ νὰ συγχωρηθῶ γιὰ τὴν πρώτη μου καθυστέρηση καὶ τὴν ἀπειθείά μου, ἃν ἦταν αὐτὸ σφᾶλμά μου. Ἐσώπασα μὲν, δὲν θὰ σωπαίνω ὅμως πάντα μου. Ὑποχώρησα, λίγο, ὥσότου νὰ γνωρίσω καλὰ τὸν ἑαυτό μου, καὶ νὰ δώσω κάποια παρηγοριὰ στὴ θλίψη μου. Ἀλλὰ τώρα νὰ τὸν ὑψώσω ἐμπρὸς στὴ σύναξη τῶν πιστῶν· καὶ νὰ ὑμολογῶ τὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν καθέδρα τοῦ ἱερατείου. Ἄν ἐκεῖνα ἦταν ἀξιοκατάκριτα, αὐτὰ ἀξίζουν τὴν συγγνώμη σας.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΝΓ' Τί δεῖ μακροτέρων ἡμῖν τῶν λόγων ; Ἔχετε ἡμᾶς, ὃ ποιμένες, καὶ συμποιμένες· ἔχετε, ὃ ποιμνιον ἱερὸν καὶ Χριστοῦ τοῦ ἀρχιποίμενος ἄξιον. Ἔχεις, ὃ πάτερ, εἰς πάντα νενικημένον, κατὰ κατὰ τοὺς τοῦ Χριστοῦ νόμους πλέον, ἢ κατὰ τοὺς ἐξωθεν ὑπεξούσιον· ἔχεις τὴν εὐπειθειαν· ἀπόδος τὴν εὐλογίαν· χειραγωγῆσον καὶ σὺ ταῖς εὐχαῖς, ὁδήγησον τῷ λόγῳ, τῷ πνεύματι στήριζον. Εὐλογία πατρός, στηρίζει οἴκους τέκνων. Καὶ στηριχθεῖμεν ἐγὼ τε καὶ ὁ οἶκος οὗτος, ὃν ἡρετησάμεν, ὃν μοι καὶ γενέσθαι κατάπαυσιν εἰς αἰῶνα εὐχομαι, ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν ἐκεῖσεν παραπεμφθέντι, καὶ πανήγυριν πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς.

Ἡ μὲν δὴ πρεσβεία τοσαύτη, καὶ οὕτως εὐλογος· ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, καὶ ἀποδοὺς ἡμᾶς ἀλλήλοις ὁ καθίζων βασιλεῖς ἐπὶ θρόνων, καὶ ἀπὸ γῆς ἐγείρων πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα, ὁ ἐκλεξάμενος Δαβὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, καὶ ἀναλαβὼν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων, ἐλάχιστον ὄντα ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰεσσαί, καὶ νεώτατον· ὁ διδοὺς ρῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, πρὸς τὴν τοῦ εὐαγγελίου τελείωσιν, αὐτὸς κρατήσῃ τῆς χειρὸς ἡμῶν τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ ὁδηγήσῃ, καὶ μετὰ δόξης προσβάλοιτο, ποιμαίνων ποιμαίνοντας, καὶ ὁδηγῶν ὁδηγοῦντας· ὡς ἂν ποιμαίνομεν τὸ ποιμνιον αὐτοῦ μετ' ἐπιστήμης· ἀλλὰ μὴ ἐν σκεύεσι ποιμένος ἀπείρου· τὸ μὲν, ἐν εὐλογίᾳ, τὸ δέ, ἐν κατάρα τοῖς πάλαι κείμενον. Αὐτὸς δοίη ἡμῖν δύναμιν, καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ παραστήσειεν αὐτὸς ἐαυτῷ λαμπρὰν τὴν ποίμνην· καὶ ἄσπιλον, καὶ τῆς ἄνω μάνδρας ἀξίαν, ἐν τῇ κατοικίᾳ τῶν εὐφραينوμένων, ἐν τῇ τῶν ἁγίων λαμπρότητι. Ὡς ἂν ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πάντες λέγωμεν δόξαν, ποίμνη τε ὁμοῦ καὶ ποιμένες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΓΝ' Τὶ μᾶς χρειάζονται περισσότερα λόγια ; Εἶμαι στὴ διάθεσή σας, ὦ Ποιμένες καὶ συμποιμένες μου. Εἶμαι στους δρισμούς σου, ἱερό μου ποίμνιο, ἀντάξιο τοῦ Χριστοῦ, ποῦ εἶναι ὁ ἀρχαύλης μας. Μ' ἔχεις κοντά σου, πατέρα μου, νικαμένον πέρα ὡς πέρα, καὶ ὑποτακτικό σου, περισσότερο κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Χριστοῦ, παρὰ ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ κόσμου. Σοῦ προσφέρω τὴν ὑπακοή μου· ἀνταπόδώσέ μου τὴν εὐλογία σου· χειραγώγησέ με καὶ σὺ μὲ τις εὐχές σου· ὀδήγησέ με, μὲ τὴν διδασκαλία σου· στήριξέ με πνευματικά. Ἡ εὐλογία τοῦ πατέρα στερεώνει τὰ σπίτια τῶν παιδιῶν· Καὶ εἶθε νὰ στηριχθοῦμε κι' ἐγὼ καὶ τὸ καθίδρυμα αὐτό, ποῦ τὸ ἐδιάλεξα μόνος μου, καὶ ποῦ εὐχομαι νὰ μοῦ γίνη τὸ λιμάνι μου τὸ αἰώνιο, ὅταν ἀπὸ τὴν ἐδῶ ἐκκλησία μὲ ξεπροβαδίσετε πρὸς ἄλλην ἐκεῖ· πρὸς τὴν σύναξιν τῶν πρωτογέννητων, ποῦ ἔχουν καταγραφῆ στους οὐρανοὺς.

Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ ὅσα ἤθελα νὰ σᾶς παρακαλέσω, καὶ ποῦ εἶναι τόσον δίκαια. Ὁ Θεὸς λοιπὸν τῆς εἰρήνης ποῦ ἔνωσε σ' ἓνα τὰ δυό, καὶ μᾶς ἔφερε τὸν ἓνα κοντὰ στὸν ἄλλο, ποῦ καθίζει στους θρόνους τοὺς βασιλεῖς, κι' ἀνασηκώνει ἀπὸ καταγῆς τὰ φτωχά, ποῦ σηκώνει ἀπὸ τίς κοπριές τοὺς ἀναγκασμένους, κι' ἐδιάλεξε τὸν δοῦλο του Δαβίδ, καὶ τὸν ἀνακάλεσε ἀπὸ τὰ κοπάδια τῶν προβάτων, ἐνῶ ἦταν ὁ πλέον ἀσήμαντος ἀπὸ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ νεώτατος· ποῦ χαρίζει τὴν δύναμιν τοῦ λόγου σ' αὐτοὺς ποῦ κηρῦττονε τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου μὲ πίστη καὶ μὲ δύναμιν, γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ τὸ Εὐαγγέλιόν του, αὐτὸς ἄς χειροκροτήσῃ ἀπὸ τὸ δεξιὸν μου χέρι, κι' ἄς μ' ὀδηγήσῃ πρὸς τὸ θέλημά του· κι' αὐτὸς ποῦ ποιμαίνει τοὺς ποιμένες κι' ὀδηγεῖ τοὺς ὀδηγούς, ἄς μὲ δεχθῆ κοντὰ του, μὲ τιμὴν καὶ μὲ δόξαν γιὰ νὰ ποιμάνω τὸ ποίμνιόν του γνωστικά καὶ μὲ σοφία· κι' ὄχι σὰν ἀνίδεος ποιμένας ποῦ τὸ πρῶτον μὲν ἦταν μακαριστὸν κι' εὐλογημένον τ' ἄλλο καταραμένον ἀπὸ τοὺς παλαιούς. Αὐτὸς ἄς μᾶς χαρίξῃ δύναμιν κι' ἄς στηρίξῃ τὸν λαόν του· κι' αὐτὸς ἄς μὲ καταξιώσῃ νὰ τοῦ παρουσιάσω τὸ ποίμνιόν του λαμπρό, ἄοπλον κι' ἀντάξιον τῆς οὐράνιας Ἐκκλησίας, στὴν κατοικίαν αὐτῶν ποῦ χαίρονται θεῖαν εὐφροσύνην, στὴ λαμπρότητα τῶν ἁγίων του. Γιὰ νὰ τὸν δοξάζωμε ὅλοι μας στὸ νὰν του, ποίμνιο καὶ ποιμένες, στ' ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἄς δοξάζεται στους αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἐκλεκτὲς σελίδες ἀπὸ τὸν Ἰ. Χρυσόστομο

Ἡ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΤΙ ΠΟΥ ΒΛΕΠΟΥΜΕ

(Ἀπὸ τὸν λόγο του πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας)

Γ'

Γιατὶ τί ὑπάρχει ὠραιότερο ἀπὸ τὸν οὐρανό, ποὺ ἄλλοτες μὲν τὸν καταπλημμυρίζουν μὲ τὸ φῶς τοὺς ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι, καὶ ἄλλοτες καταυγάζει τὴν γῆ μὲ τ' ἀμέτρητο πλῆθος τῶν ἀστρῶν, σὰν νᾶναι σαΐτιές ἀπὸ κάποια μάτια, καὶ δίνει καὶ στοὺς ναῦτες καὶ στοὺς ὁδοιπόρους ὁδηγοὺς θαρρεῖς καὶ χειραγωγούς; Γιατὶ ἐκεῖνος μὲν, σχίζοντας τὸ πέλαγος καὶ καθισμένους στὸ τιμόνι, παραδίδει τὸν ἑαυτό του καὶ στοὺς κυματοδαρμούς, σὰν στὴν ὁρμὴ τῶν ἄτακτων ρευμάτων, καὶ στοὺς καταιγισμούς τῶν βίαιων ἀνέμων καὶ σὰ σκοτάδια τῆς ἀσέληνης νύκτας, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὴν καθοδήγησή του. Καὶ τ' ἄστρο ποὺ βρίσκεται ψηλὰ τὸν ὁδηγεῖ, μὲ ἀκρίβεια, ἀπὸ τὸ ἀπέραντο διάστημα, καθησμένον στὸ τιμόνι, σὰν νὰ βρίσκεται θαρρεῖς κοντὰ τοὺς καὶ πλάϊ τοὺς καὶ τοὺς βοηθεῖ ν' ἀράξουν σὲ λιμάνια· χωρὶς ν' ἀφήγη βέβαια καμμιὰ φωνή, δείχνοντάς τοὺς ὅμως, μὲ τ' ἀντίκρυσμά του, τὸν δρόμο· καὶ τοὺς συντρέχει νὰ σχίζουν μὲ ἀσφάλεια τὴν θάλασσα· τοὺς φανερώνει τὴν κατάλληλη εὐκαιρία, τώρα μὲν νὰ κρατοῦν ἀγκυροβολημένο τὸ πλοῖο μέσα στὸ λιμάνι, καὶ τώρα πάλι, νὰ τὸ ξανοίγουν στὸ πέλαγος. Κι' ὄχι, μὲ τὸ νὰ μὴν ξέρουν τί πρόκειται νὰ τοὺς συμβῆ μελλοντικά, νὰ πέφτουν ξαφνικὰ σὲ χειμωνιάτικο καιρὸ καὶ νὰ γίνωνται ναυαγοί. Καὶ δὲν ὀρίζουν καὶ δὲν χαρακτηρίζουν μονάχα τὰ χρονιάτικα μέτρα καὶ τοὺς καιροὺς, ἀλλὰ καὶ φανερώνουν μὲ μεγάλην ἀκρίβεια τίς ὥρες καὶ τὰ γυρίσματα κάθε νύκτας· καὶ κάνουν νὰ ξέρουν αὐτοὶ ποὺ τὰ παρακολουθοῦν, πότε μὲν ἐπέρασε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς, καὶ πότε ἔχει ἀπομείνει τὸ μικρότερο· καὶ ξανά, καὶ τὸ ἀντίθετο πάλιν. Πρᾶγμα ποὺ εἶναι χρήσιμο ὄχι μόνον στοὺς ναῦτες, ἀλλὰ καὶ στοὺς στρατολάτες, ὥστε νὰ μὴν καταπιάνωνται μὲ τὴν ὁδοιπορία τοὺς πέραωρα τὴν νύκτα· μὰ καὶ μήτε νὰ κάθωνται στὰ σπίτια τοὺς, τὴν ὥρα ποὺ εἶναι κατάλληλη...

Γιατὶ ὅπως ὁ Ἥλιος κανονίζει τίς ὥρες τῆς ἡμέρας, ἔτσι καὶ τὸ φεγγάρι ρυθμίζει τίς ὥρες τῆς νύκτας· ἀλλὰ καὶ πολλὲς ἄλλες ἐξυπηρετήσεις παρέχει· καὶ τοῦ ἀγέρα δηλαδὴ κανονίζει τὸ εὐ-

κρατο φύσημα, και την γέννηση τῆς δροσιᾶς για νὰ ξεφυτρώνουν οἱ σπόροι, πού και ἡ ἴδια εἶναι πολὺ ὠφέλιμη στὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμό, μὰ και ἡ ὁμορφιά της στέκει ἀνάμεσα στὸ χορὸ τῶν ἄστρον και στ' ἀστραποβολήματα τοῦ "Ἡλιου. Καὶ δὲν εἶναι καθόλου μικρὴ για τοὺς θεατὲς και ἡ ὠφέλεια και ἡ εὐχαρίστησή τους ἀπὸ τὴν ποικιλίαν αὐτὴν· ὅπως δὲ εἶναι και τυχαία ἡ ὠφελιμότητα ἀπὸ τὴν ἐναλλαγὴ τῶν καιρῶν, τῶν ὠρῶν, ἀπὸ τὴν τάξη, ἀπὸ τὸ μέγαλωμα ἢ τὸ μίκρεμα τῆς ἡμέρας, κι' ἀπὸ τὴν ἀνεξήγητη διαφορὰ μεταξὺ τους. Γιατὶ ἄλλο μὲν ἄστρο τὸ βλέπουν μικρότερο, κι' ἄλλο μεγαλύτερο, και νὰ λάμπη ζωηρότερα, και μερικὰ νὰ παρουσιάζονται σὲ διάφορους καιροὺς. Γιατὶ ἡ περίσσια κι' ἐπινοητικὴ σοφία τοῦ Θεοῦ πραγματοποιεῖ παντοῦ μεγάλη ποικιλία, πού φανερῶνει μαζὶ και τὴν ἀπόδειξη τῆς θαυματουργίας της· σύγκαιρα ὅμως προνοεῖ και για τὶς ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων· και μεγάλη κι' ἀνομολόγητη εἶναι ἡ ὠφέλειά της, και μαζὶ μ' ὅλα αὐτά, και ἡ εὐχαρίστηση πού δίνει.

Γιατὶ ποῖο θέαμα εἶναι ὠραιότερο ἀπὸ τὸν οὐρανό, πού τώρα μὲν ἀπλώνεται σὰν ὀλοκάθαρο και λαμπρὸ σεντόνι ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας, τώρα δὲ στολιζέται σὰν λειβάδι πολὺανθο και μᾶς παρουσιάζει τὸ στεφάνι του; Γιατὶ δὲν σοῦ χαρίζει τόσην εὐχαρίστηση τὸ νὰ ἰδῆς ἓνα λειβάδι τὴν ἡμέρα, ὅσο εἶναι γλυκὺ κι' εὐχάριστο νὰ ἰδῆς τὸν οὐρανὸ τὴν νύκτα, καταστόλιστον ἀπὸ παντοῦ, μὲ τ' ἀμέτρητα λουλούδια τῶν ἄστρον· λουλούδια πού ποτὲ δὲν μαραίνονται, ἀλλὰ δείχνουν πάντα ζωηρότατη κι' ἀναλλοίωτη τὴν ὁμορφιά τους. Καὶ τί εἶναι γλυκύτερο ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· ὅταν δηλαδὴ φεύγη ἡ νύκτα, κι' ἐνῶ δὲν ἔχει ἀκόμη καλοζημερώσει ροδοστολιζέται, σὰν μὲ κάποιον κροσωτὸ πέπλο, μὲ τὰ μηνύματα τῆς ἀνατολῆς τοῦ "Ἡλιου; Καὶ τί ὠραιότερο θέαμα μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ τὸν "Ἡλιο πού προβάλλει τὴν Αὐγὴ, και σ' ἓνα μικρὸ τοῦ καιροῦ γύρισμα, καταλάμπει μὲ τὶς ἀκτίνες του ὀλάκαιρη τὴν στερεὰ και τὴν θάλασσα, και κάθε βουνοκορφή και λαγκάδι και ψήλωμα κι' ὀλόκληρο τὸν οὐρανὸ· κι' ἀφαιρώντας τὸν μανδύα τῆς νύκτας ἀπὸ καθετὶ ὄρατό, μᾶς παρουσιάζει γυμνά τὰ πάντα ἐμπρὸς στὰ μάτια μας;

Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν ἐκπλαγῆ κανεὶς για τὴν πορεία του, για τὴν τάξη, για τὸ ἀναλλοίωτο κι' ἀνεμπόδιστο ἔργο πού κάνει μέσα σὲ τόσες και τόσες χρονικὲς περιόδους, για τὴν ὁμορφιά του πού πάντα εἶναι νέα, για τὴν ἀστραποβολὴ του, για τὴν χαρούμενην ὄψη του, για τὴν καθαρότητά του, πού ἔρχεται σ' ἐπαφὴ

μέ τόσα καί μέ τόσα πράγματα, κι' ὅμως ποτέ δέν μολύνεται ; Καί κοντά σ' αὐτά γιά τήν ἀπειρη χρησιμότητά του, πού φανερώ- νεται στίς σπορές, στά δένδρα, στ' ἀνθρώπινα σώματα, στά τε- τράποδα, στά ψάρια, στούς ἀγέριδες, στίς πέτρες, στά βότανα τῆς γῆς, καί στό κάθε τι πού βλέπομε καθαρά στή γῆ, στή θάλασσα καί στόν ἀέρα ; Γιατί ὅλα ἔχουν τήν ἀνάγκη του · κι' ὅλα τήν ἀπολαβαίνουν, καί γίνονται καλύτερα, ὅταν τήν παίρνουν. Κι' ὄχι τά σώματα μονάχα καί τά φυτά, ἀλλά καί τά νερά, καί οἱ λίμνες, καί οἱ πηγές, καί τά ποτάμια, καί αὐτή ἡ φύση τῆς ἀτμό- σφαιρας, πού λεπτύνεται, καθαρίζεται καί γίνεται διαφανέστερη. Γι' αὐτό βέβαια καί ὁ ψαλμωδός, θέλοντας νά μᾶς φανερώση τήν ὁμορφιά του, πού εἶναι πάντα χαροποιά, τήν σφριγηλή του νεότητα, τὸ λουλούδισμα του πού δέν ξεπέφτει ποτέ, τήν εὐπρέ- πειά του, τὸ κάλλος του, τήν ἀσταμάτητη διακονία του, ἔλεγεν ἔτσι · « Ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ » (Ψαλ. ια', 6). Στόν Ἥλιον ἔστησε τήν σκηνή του · δηλαδή στόν ἴδιο τὸν οὐρανό. Γιατί αὐτό, βέβαια ἐννοεῖ, λέγοντας σκηνή τοῦ Θεοῦ. « Καί αὐτός ὡς νυμφίος ἐκπορευόμενος ἐκ παστοῦ αὐτοῦ ». Καί μοιάζει σάν γαμπρός, πού προβάλλει ἀπὸ τὸν γαμπριάτικό του θάλαμο. Καί σὲ συνέχεια, θέλοντας νά φανερώση τήν εὐκολή διακονία του πρό- σθεσε · « Ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν τὸν δρόμον αὐτοῦ ». Θά χαρῆ, σάν γίγαντας, νά τρέξῃ τὸν δρόμο του. Κατόπιν, γιά νά φανερώση τήν διάρκειά του καί τήν ἀναγκαιότητά του γιά ὅλο τὸν κόσμο, λέει · « Ἀπ' ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ἡ ἔξοδός του, καί τὸ κα- τάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρον τοῦ οὐρανοῦ ». Ἀπὸ τ' ἀκροῦρανο προ- βάλλει, καί στ' ἀκροῦρανο καταντᾷ. Καί ὕστερα, γιά νά μᾶς δείξῃ τήν χρησιμότητά του καί τήν ὠφελιμότητά τους στά πάντα, λέει · « Καί οὐκ ἔστιν ὃς ἀποκρυβήσεται τῆς θέρμης αὐτοῦ ». Καί δέν ὑπάρχει κανεὶς πού θά μπορέσῃ ν' ἀποφύγῃ τὴν ζεστασιά του.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

Β'

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ποῦ ἀποτελοῦν μίαν ἱστορικὴν Βιβλικὴν ἀλήθεια ἐν σχέσει πρὸς τὸν κόσμον τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ μίαν πραγματικότητα ποῦ παρουσιάζει ἡ καθημερινὴ ζωὴ ποῦ δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο ἢ μία συνεχῆς πάλη τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τοῦ κακοῦ. Σημασία ἔχει ὄχι ἡ ἀπλῆ θεωρητικὴ γνῶσις τῆς ἀληθείας καὶ ὁ διαρκῆς ἀγὼν, ὅσον ἡ ἀντιμετώπισις καὶ ἡ νίκη τοῦ κακοῦ κατὰ τρόπο καὶ μὲ τὴ δύναμι τοῦ Χριστοῦ ποῦ εἶδαμε ἀνωτέρω. Ἡ ἐν συνεχείᾳ σελίδα αὐτῇ θὰ μᾶς δείξῃ αὐτὴ τὴ νίκη. Θὰ δοῦμε δηλαδὴ πῶς ἐκφράζεται ἓνας ἀγωνιστῆς ποῦ τελικὰ ἐνίκησεν. Πρόκειται γιὰ φυλακισμένον (τώρα πρῶτον), ποῦ ἔκρινε καλὸν φεύγοντας ἀπὸ κοντὰ μας νὰ μᾶς ἐκθέσῃ τὰ συμβάντα.

Εἶναι ἓνα γράμμα ποῦ ἔστειλε στὸ πνευματικὸ τοῦ πατέρα γιὰ νὰ τὸν πληροφορήσῃ γιὰ τὴ πνευματικὴ του ζωὴ ποῦ συνεχίζει καὶ μετὰ τὸ χωρισμὸ καὶ μάλιστα μὲ ἀξιέπαινο δρᾶσι. Ὁ κρατούμενος αὐτὸς μετενόησε εἰλικρινὰ γιὰ τὸ ἔγκλημα, φωτίσθηκε, ἐγνώρισε τὴν ἀλήθεια ποῦ εἶχε πλήρη ἄγνοια καὶ τώρα ποῦ πιστεύει ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ του αὐθόρμητα καὶ ἀπὸ ἀγάπῃ πρὸς τὸν πλησίον του καὶ ὡς ὀφειλὴν πρὸς τὸν Σωτῆρα του νὰ ἐκδηλώσῃ τὴ πίστι τοῦ ἐμπράκτως. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἓνα γνώρισμα γνησίου χριστιανοῦ ποῦ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη ἀπὸ ἔνθεο ζῆλο νὰ ὠφελήσῃ καὶ ἄλλες ὑπάρξεις ποῦ ἀκόμα ζοῦν μακρὰν τοῦ Χριστοῦ ἢ εἶναι νεκρὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας. Εὐρεθεὶς σ' ἄλλο περιβάλλον ἀντιμετωπίζει τὸν ἐχθρόν, ὄχι ὅπως πρὶν ποῦ ἠττήθη (ἐξ οὗ καὶ τὸ ἔγκλημα—ἀναίρεση καὶ μὲ καταδικη 17 ἐτῶν), ἀλλ' ὑπὸ μορφὴν, τοῦ ὁποίου ὅμως τώρα ἐνίκησε. Ναι, ἀγαπητοί μου, νικᾷ, γιὰτὶ καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὸ γράμμα τοῦ εἶναι γερὰ ὀπλισμένους καὶ θέλω νὰ τὸ ὑπογραμμίσω αὐτό, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ «πλειότερον Βιβλικὸν φῶς». Ἄς τὸ προσέξουμε καλὰ αὐτὸ καὶ ἄς ἐφοδιασθῶμεν μὲ τὸ φῶς αὐτὸ ἃν θέλωμεν νὰ εἴμεθα νικηταί. Γράφει λοιπὸν ὁ ἐν λόγῳ κρατούμενος:

«Σεβαστέ μου πνευματικὸ πατέρα, «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς, ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ», ὥστε νὰ δύναμαι καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ μαθητῆς σας, γιὰ πρώτη φορὰ σήμερα, ἔπειτα περίπου ἀπὸ μῆνα ποῦ ἔφυγα ἀπὸ αὐτοῦ, νὰ σᾶς γράψω τὸ ταπεινὸ μου αὐτὸ γραμματάκι, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἐπικοινωνήσω μαζί σας πνευματικῶς καὶ θὰ σᾶς πῶ ὅτι μένω σταθερῶς καὶ ἀκλόνητος σάν ἄλλος βράχος εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤκουσα, ἔμαθα καὶ ἐπίστευσα ἀπὸ σᾶς, ἐξέυρων παρὰ τινος ἔμαθα καὶ ὅτι ἀδια-

λείπτως προσεύχομαι εἰς τὸν δυνάμενον νὰ με εὐλογήσῃ καὶ νὰ με στηρίξῃ κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. α', 3, Β' Τιμ. α', 13, γ', 14, Α' Θεσ. ε', 16, Ρωμ. ις', 25). Σᾶς ὑπόσχομαι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ὅτι αὐτὰ ποῦ κατὰ τὴν θείαν χάριν ἐδιδάχθην ἀπὸ σᾶς, καὶ θὰ τὰ φυλάττω αὐτὰ τὰ θεία ριζωμένα μέσα μου, σ' ὅλη μου τὴν ζωὴ καὶ «πᾶν ὅ,τι καὶ ἐὰν θὰ πράττω ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ θὰ πράττω, εὐχαριστῶν δ' αὐτοῦ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα» (Κολ. γ', 17). Τὴν ἀγίαν Γραφὴν καὶ ὅ,τι ἄλλο σεῖς μοῦ ὑποδείξατε καὶ μοῦ συστήσατε γιὰ καλὸ, ὠφέλιμο καὶ ἱκανὸ νὰ ἀγιάσῃ, ταῦτα μελετῶ καὶ θὰ μελετῶ, εἰς ταῦτα μένω καὶ θὰ μένω, «διὰ νὰ εἶναι καὶ στοὺς ἄλλους φανερὰ ἢ προκοπὴ μου, διότι τοῦτο πράττων, καὶ τὸν ἑαυτόν μου θὰ σώσω καὶ τοὺς ἀκούοντάς με» (Α' Τιμ. δ', 15-16). Πάντα θὰ προσπαθῶ «νὰ μὴ νικῶμαι ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νὰ νικῶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν». Διότι «ὁ μισθὸς τῆς ἀμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν» (Ρωμ. ιβ', 21, ε', 23). Ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω πὼς καὶ ἐγὼ ἤμουν κάποτε «νήπιος ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, ἤμουν δεδουλωμένος». «Ὁ Θεὸς ὅμως πλούσιος ὢν εἰς ἔλεος διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ με τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἐνῶ ἤμουν νεκρὸς διὰ τὰ ἀμαρτήματα, ὅτε ἤλθον τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου με ἐξωποίησεν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, ἐξαποστείλας ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, ὅστις ἐγενήθη ὑπὸ γυναικὸς καὶ ὑπετάγη εἰς τὸν Νόμον, διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τοὺς ὑπὸ Νόμον, διὰ νὰ λάβωμεν τὴν υἰοθεσίαν» (Γαλ. δ', 1-5, Ἐφεσ. β', 4-7). «Τόσον ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῇ ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ', 16).

Διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ λοιπὸν ὁ Χριστὸς τὸ θέλημα τοῦ Πατρός του ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἔδωκεν ἑαυτὸν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, διὰ νὰ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ παρόντος πονηροῦ αἰῶνος καὶ ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κατάρτας τοῦ νόμου, γενόμενος κατάρτα ὑπὲρ ἡμῶν (Γαλ. α', 4, γ', 13). Αὐτὸ βέβαια δὲν ὀφείλεται εἰς τὰ ἔργα τὰ ὁποῖα ἐπράξαμεν, ἀλλὰ εἰς τὴν χάριν. Τοῦ Θεοῦ λοιπὸν τὸ δῶρον (Ἐφ. β', 8). «Ὅταν δὲ καὶ ἐγὼ ἐπέισθην πλεόν ὅτι δὲν δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἢ μὴ διὰ τῆς πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, κί' ἐπίστευσα εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν διὰ νὰ δικαιωθῶ ἐκ πίστεως καὶ οὐχι ἐξ ἔργων, διότι «δὲν θέλει δικαιωθῆ ἔξ ἔργων νόμου οὐδεὶς ἄνθρωπος» (Γαλ. β', 16). «Δικαιωθεῖς λοιπὸν ἐκ πίστεως ἔχω τὴν εἰρήνην πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ καυχῶμαι εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ποθῶν νὰ κατοικήσῃ ὁ Χριστὸς διὰ τῆς πίστεως εἰς τὴν καρδίαν μου, ὥστε νὰ δυναθῶ ἐρριζωμένος καὶ τεθεμελιωμένος ἐν ἀγάπῃ νὰ γνωρίσω τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὑπερβαίνουσαν πᾶσαν γνῶσιν διὰ νὰ

πληρωθῶ μὲ ὄλον τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ. γ', 17-19, Ρωμ. ι', 3).
 "Ἄς μοῦ εἶναι τώρα συγχωρημένον νὰ πῶ ἢ μᾶλλον νὰ δηλώσω τὴν
 χαρὰν ὅτι «μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνεσταυρώθην, ζῶ δὲ πλέον οὐχὶ
 ἐγώ, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν ἐμοί. Ζῶ ἐν τῇ πίστει τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,
 ὅστις μὲ ἠγάπησεν καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Δὲν ἀπαιτῶ
 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ» (Γαλ. β', 20-21). «Περιζωσμένος τὴν ὀσφύν μου
 μὲ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἐνδεδυμένος τὸν θώρακα τῆς Δικαιοσύνης καὶ
 ἔχοντας τοὺς πόδας μου ὑποδεδυμένους μὲ τὴν ἐτοιμασίαν τοῦ Εὐ-
 αγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἀσπίδα τῆς πί-
 στεως, διὰ τῆς ὁποίας θέλω δυνηθῆναι νὰ σβήσω πάντα τὰ βέλη τοῦ
 πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα, φορῶντας τὴν περικεφαλαίαν τῆς σωτηρίας
 καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ἥτις ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ»,
 μὲ λίγα λόγια ἐνδεδυμένος τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ὡς μὲ βεβαιώνει
 ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, τότε θὰ δυνηθῶ νὰ σταθῶ ἐναν-
 τίον εἰς τὰς μεθοδίας τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ τὰς ἀποκρούσω πάν-
 τοτε εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν (Ἐφ. ζ', 11, 14-18).

Ἐδῶ ποῦ ἤρθα ὅλα τὰ πρὸς συντήρησιν ἀπαραίτητα τὰ βρῆκα
 ἀναλόγως τῶν περιστάσεων ὑπὲρ ἀρκετά. Ὁ καλὸς Θεὸς μᾶς τὰ
 παρέχει ὅλα τὰ ἀγαθὰ του. Ζῆ Κύριος ὁ Θεὸς εἰς τὸν ὅποιον εἶη
 δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ λατρεία εἰς τοὺς αἰῶνας (Α' Τιθ. α', 17). Μό-
 νον ἓνα μᾶς λείπει, ἡ πνευματικὴ τροφή. «Οὐκ ἐπ' ἄρτρῳ ζήσεται
 μόνον ἄνθρωπος». Πόσον ἀληθινὸ εἶναι αὐτὸ ποῦ ἐγράψατε σ' ἓνα
 περασμένο φυλλάδιό μας «Μακρὰν τοῦ Χριστοῦ θάνατος. Κοντὰ
 στὸν Χριστὸ Ἀνάστασις πνευματικῆ». Ἐδῶ δυστυχῶς ἀπὸ πνευ-
 ματικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀπόψεως, ὁ κόσμος εὐρίσκεται πολὺ
 καθυστερημένος, μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ τὸν Χριστόν.
 Οὔτε ἐπαρκὲς κήρυγμα, οὔτε θρησκευτικὴ μελέτη λόγῳ ἐλλείψεως
 θρησκευτικῆς ὕλης, καὶ καλὰ-καλὰ οὔτε τακτικὸς ἐκκλησιασμός.
 Κ. Διαθήκη ποῦ καὶ ποῦ βλέπει κανεὶς καμμιὰ, Ἁγία Γραφή ἐπί-
 σης. Αὐτὸς ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς τοῦ ἀγαθοῦ ἔχει ἐλεύθερον πεδίου
 δράσεως ἐδῶ πέρα καὶ δὲν ἀφήνει νὰ βλαστήσῃ ὁ καρπὸς τοῦ Πνεύ-
 ματος, ποῦ εἶναι ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία... ἐναντίον τῶν
 ὁποίων δὲν ὑπάρχει νόμος (Γαλ. ε', 22-23). Ἐγὼ ὅμως μὲ τίς ἐλά-
 χιστες πνευματικὲς δυνάμεις ποῦ διαθέτω, ἐπεμβαίνω πάντοτε,
 διὰ νὰ μὴ λυπηῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, μὲ τὸ ὅποιον,
 ἐσφραγίσθην διὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀπολυτρώσεως (Ἐφ. δ', 30).
 Πάντα ἐπωφελοῦμαι τῆς εὐκαιρίας, ἐφ' ὅσον μοῦ παρουσιάζεται
 τοιαύτη καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ ἐπωφελοῦμαι καὶ νὰ μεταδίδω καὶ
 εἰς τοὺς ἄλλους, ἰδίως εἰς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως, αὐτὰ ποῦ
 μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔμαθα. Συναντῶ βέβαια, μεγάλα καὶ σο-
 βαρὰ ἐμπόδια, ἀλλὰ πάντα θὰ τὰ ὑπερνικῶ διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος
 ἡμᾶς (Ρωμ. η', 35-37). Ἰδοὺ ἐγὼ σᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα
 ἐν μέσῳ λύκων, γίνεσθε λοιπὸν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀπλοῖ ὡς

περιστεραίν), ὡς εἶπεν ὁ Κύριος (Ματθ. ι', 16). Γι' αὐτὸ στίς προσευχῆς μου, δὲν παύω νὰ ἐπικαλοῦμαι τὴν Θεῖαν βοήθειαν, δύναμιν καὶ φώτισιν. Μέχρι σήμερα ὅσοι ἠθέλησαν νὰ μοῦ ἀντιμιλήσουν καὶ νὰ μὲ διαψεύσουν τοὺς ἀποστόμωσα ὅλους καὶ τοὺς ἀπέδειξα μὲ τὸν καλύτερο τρόπο, πὼς δὲν πρέπει νὰ ἀσβεθοῦν καὶ νὰ ἀδιαφοροῦν διότι «ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται, ἐπειδὴ ὅτι καὶ ἂν σπειρῇ ὁ ἄνθρωπος τοῦτο θέλει καὶ θερίσῃ» καὶ πὼς θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, πού οἱ τὰ ἀγαθὰ πράξαντες θέλουσιν ἐξέλθῃ εἰς ἀνάστασιν Ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως (Ἰωάν. η', 29).

Θεωρῶ ὑποχρέωσίν μου νὰ σᾶς πῶ ὅτι ἐδῶ πού ἤλθα, ὁ διάβολος ἐπεχείρησε διὰ δεύτερη φορὰ νὰ μὲ ρίξῃ στὴν παγίδα του, πλὴν ὅμως δὲν τὸ κατώρθωσε, διότι «ὅταν ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, οὐδεὶς καθ' ἡμῶν» (Ρωμ. η', 31). Ἐγὼ ἐκείνη τὴ στιγμὴ βλέποντας τὸν διάβολον, τὸν ἀντίδιόν μας, ὡς λέοντα ὠρυόμενον νὰ ζητῇ νὰ μὲ καταπίῃ, ὀπλισμένος καθὼς ἤμην, μὲ τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ στάθηκα θαρρετὰ ἀπέναντί του καὶ τὸν ἀπέκρουσα (Α' Πέτρ. ε', 8). Τώρα, δόξα τῷ Ἀγίῳ Θεῷ, ὁ πειρασμὸς πέρασε καὶ θεωρῶ τὸν ἑαυτὸν μου εὐτυχισμένον πού δοκιμάσθηκα, ὅπως μᾶς παρήγγειλε ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὅστις λέγει «μακάριος ὁ ἄνθρωπος ὅστις ὑπομένει πειρασμὸν διότι ὅταν δοκιμασθῇ, θέλει λάβῃ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ὑπεσχέθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς ἀγαπῶνας αὐτὸν» (Ἰάκ. α', 18). Προτοῦ τελειώσω σᾶς παρακαλῶ νὰ κάμετε δεήσεις, προσευχάς, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου, διὰ νὰ μοὶ δοθῇ λόγος νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου μετὰ παρησίας, διὰ νὰ κάμω γνωστὸν τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελίου, διότι τοῦτο εἶναι καλὸν ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὅστις θέλει νὰ σωθῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ ἔλθουν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας (Α' Τιμ. β', 1-5, Κολ. δ', 3, Ἐφ. ε', 19).

«Εἰς δὲ τὸν Βασιλέα τῶν αἰώνων, τὸν ἄφθαρτον, τὸν μόνον σὸφὸν Θεόν, εἶη τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Ἀμήν. (Α' Τιμ. α', 17)».

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Παρακαλοῦνται τὰ Ἐκκλ. Συμβούλια τῶν Ἰ. Ναῶν, οἵτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλουν εἰς τὸ Τοπικὸν ΤΑΚΕ τῆς περιφέρειας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἰ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

Ἔνα ἱστορικὸν γεγονός

Ἡ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΕΤΡΟΥ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μία φωτεινὴ σελίς τοῦ Πατριαρχείου

Ἡ περιοδεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν Δύσιν καὶ αἱ ἐπισκέψεις εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἐκκλησιῶν τῶν βαλκανικῶν κρατῶν ἀσχέτως πρὸς τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἀποτελοῦν ὅμως ἀναμφιβόλως ἓνα ἱστορικὸν γεγονός. Ἐξύψωσε ἀκόμη περισσότερον τὴν θέσιν τῆς κορυφαίας ἐκκλησίας τοῦ Φαναρίου καὶ ἀπέδειξεν τὴν ἀνωτερότητά της μεταξὺ ὄλων τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Διὰ πρώτην φοράν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προέβη εἰς ἐξορμήσεις παρομοίας πού ἔδωκαν εὐκαιρίαν εἰς τιμὰς βασιλικὰς πρὸς αὐτὸν ἀνταξίας τοῦ μεγάλου ἀξιώματός Του. Δὲν θὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς ὅλες τὶς ἐπισκέψεις αὐτῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀλλὰ θὰ σταματήσωμεν εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐπισκέψεων, πρὸς τὸν Πατριάρχην τῆς Σερβίας. Ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν προγραμματισμένων ἐπισκέψεων του καὶ ἡ πρώτη ἐκδήλωσις χριστιανικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ κράτους πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Πρωθιεράρχη. Ἄλλ' ἀσχέτως πρὸς τὴν ἀναμφισβήτητη αὐτὴν διαπίστωσιν ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ Βελιγράδιον εἶχε καὶ μίαν ἄλλην συμπτωματικὴν ἔστω σημασίαν. Ἀπετέλεσε τὴν εὐκαιρίαν διὰ μίαν ἀνταπόδοσιν ἐπισκέψεως πρὸς τὴν Σερβίαν καὶ ὡς ὀρθόδοξον κράτος καὶ ὡς ἐκκλησίαν. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ λησμονηθῇ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ γηραιοῦ Βασιλέως Πέτρου Καραγεωργέβιτς τῆς Σερβίας εἰς τὸ Φανάρι ἐπὶ πατριαρχείας Ἰωακείμ τοῦ Γ' τὸν Μάρτιον τοῦ 1910. Γεγονὸς πού ἀπετέλεσε μίαν ἀπὸ τὶς φωτεινότερες σελίδες τῆς αἰγλῆς τοῦ Πατριαρχείου. Ἡ πρόσφατος ἐπίσκεψις τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸ Βελιγράδιον ὑπενθύμισε τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Σέρβου Βασιλέως εἰς τὸ Φανάρι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δύο περίπου χρόνια μετὰ τὴν ἀνακέρυξιν τοῦ τουρκικοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος καὶ τὴν κατάρρευσιν τῆς ἀπολυταρχίας αἱ σχέσεις τῆς μικρᾶς ἀκόμη τότε Σερβίας καὶ τῆς παλαιᾶς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἦσαν ἂν μὴ ἐγκάρδιαι καὶ θερμῆς πάντως ὅμως ἀγαθαὶ καὶ ὀμαλές. Ὑπῆρχαν μερικὰ ἀσήμαντα ἴσως ζητήματα πού δὲν προκαλοῦσαν ὅμως ἀναταραχὴν καὶ ψυχρότητα τῶν σχέσεων τῶν δύο κρατῶν. Ὁ νεοτουρκισμὸς μετὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ἀβδουλ Χαμίτ ἐπέδιώξε νὰ θερμάνῃ περισσότερο τὶς σχέσεις μὲ

τους πλησιεστέρους τῆς Τουρκίας βαλκανικούς γείτονάς της τὴν Σερβίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν. Ἴσως μὲ τὴν πολιτικὴν αὐτὴν νὰ ἀπέβλεπε εἰς κάποιαν ἀπομόνωσιν αὐτῶν καὶ ἀπομάκρυνσιν των ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ποὺ ἐθεωρεῖτο τότε βεβαίως ὡς ὑπ' ἀριθμὸν 1 ἀντίπαλος. Ἡ μεγαλόνησος Κρήτη ἀποτελοῦσε τὸ χρυσόμαλλο δέρας ποὺ ἦταν ταυτοχρόνως καὶ ἡ ἀφορμὴ παρεξηγήσεων ἐχθροτήτων καὶ ἀντεγλήσεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν καὶ λαῶν. Οἱ νεότουρκοι ἐσκέφθησαν ὅτι μία ἐπίσκεψις τοῦ Πέτρου Καραγεωργέβιτς τῆς Σερβίας καὶ τοῦ Φερδινάνδου τῆς Βουλγαρίας στὴν Πόλη θὰ συντελοῦσε στὴν μεγαλειότερη θέρμανσι καὶ σύσφιξι τῶν σχέσεων.

* * *

Ἡ προσπάθεια τῆς νεοτουρκικῆς διπλωματίας τὴν ὁποίαν ἐνίσχυσαν καὶ τὰ διπλωματικὰ ἀνακτοβούλια τῆς Βιέννης καὶ τοῦ Βερολίνου κατέληξε εἰς ἀποτέλεσμα εὐνοϊκό. Καὶ τὸν Μάρτιο τοῦ 1910 ἔφθανε πρῶτος ἐπισκέπτης στὴν τουρκικὴ πρωτεύουσα ὁ γηραιὸς Βασιλεὺς τῆς Σερβίας Πέτρος τοῦ Καραγεωργέβιτς. Τὸν συνώδευσαν ὁ πρωθυπουργὸς μὲ τὴν βιβλικὴ ἔκφρασι καὶ τὴν πλούσια καὶ διπλωματικὴ ἱστορία ὁ Πάσιτς, καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ Μίλοβανόβιτς. Ἡ ὑποδοχὴ ποὺ ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν Σέρβο βασιλέα καὶ τὴν πολυπληθῆ συνοδεία του ὑπῆρξεν ἱστορικὴ. Τὸν ὑπέδεχθη ὁ Σουλτᾶνος Μεχμέτ Ρεσάτ εἰς τὴν σουλτανικὴ ἀποβάθρα τοῦ Ντολμπὰ Μπαξὲ καὶ ἐφιλοξενήθη εἰς τὸ Μερασὶμ κιάσκ, τὸ ἀνάκτορο τῶν ξένων ποὺ ἐκτίσθη κατόπιν διαταγῆς τοῦ Χαμίτ ὅταν ἐπισκέφθη τὴν Πόλη ὁ Κάιζερ Γουλιέλμος τῆς Γερμανίας μὲ τὴν αὐτοκράτειρα Βικτωρία τὴν πρώτη σύζυγό του. Μέσα στὸν χῶρο τοῦ Γιλδίζ κοντὰ στὸ Σουλτανικὸ ἀνάκτορο τὸ Μερασὶμ κιάσκ συνεκέντρωνε ἀμύθητον πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν. Ὁ ἐπίσημος ξένος τῆς σουλτανικῆς ἀκόμη Τουρκίας ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἡ πρώτη ἐπίσκεψις του ἔξω τῶν ἀνακτόρων εἶναι στὸ Φανάρι, στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ σέρβος βασιλεὺς διεκρίνετο διὰ τὴν εὐσέβειάν του. Ἀσχέτως ὅμως πρὸς τὴν εὐσέβειάν του αὐτὴν ἡ ἐπίσκεψις στὸ Πατριαρχεῖο ἦταν μέσα εἰς τὸ πλαίσιο τῶν διπλωματικῶν καὶ πολιτικῶν ἐνεργειῶν του. Εἶχε τὴν αἴγλην του τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ὁ Πατριάρχης ὡς ἀρχηγὸς τῆς Ὁρθοδοξίας ἦταν φυσιογνωμία συνδυάζουσα τὴν ιδιότητα τοῦ πρωθιεράρχου καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἀλυτρώτου γένους. Ἡ ἀναγγελία τῆς βασιλικῆς ἐπισκέψεως στὸ Φανάρι ἐπροκάλεσε πυρετώδεις προετοιμασίας στὰ Πατριαρχεῖα καὶ πρωτοφανῆ συρροὴ ὁμογενοῦς καὶ ἀλλοδόξου ξένου ἀκόμη κόσμου σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ κατὰ μῆκος τοῦ δρόμου ποὺ ὠδηγοῦσε πρὸς τὴν

μεγάλην ἐκκλησίαν. "Ενας σωστός συναγερμὸς τοῦ κόσμου ποὺ ἔσπευδε νὰ ἰδῆ τὸν Βασιλέα καὶ τὴν συνοδεία του.

Μεγαλοπρεπής, ἐπιβλητικὴ, αὐτοκρατορικὴ ἢ πομπὴ τοῦ Βασιλέως μὲ τὶς φρουρὰς τῶν τούρκων λογχοφόρων γύρω ἀπὸ τὸ βασιλικὸ ἀμάξι. Δὲν ὑπῆρχαν τὰ σημερινὰ αὐτοκίνητα τότε εἰς τὴν Τουρκίαν, ἀλλὰ πολυτελῆ κλειστὰ ἀμάξια, οἱ κουπέδες, μὲ τὰ ὠραῖα βαρβάτα ἀραβικὰ ἄλογα. Χτυποῦσαν χαρμόσυνα οἱ καμπάνες τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῶν πέριξ ἐκκλησιῶν καθὼς ἡ βασιλικὴ πομπὴ ἐπλησίαζε πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα. Μὲ βαθεῖα συγκίνησι ὁ Βασιλεὺς ἐμπῆκε στὸν πατριαρχικὸ νάβ, ἔρριξε ἀθέλητα μιὰ ματιὰ κατὰ τὴν εἴσοδόν του στὴν κλειστὴ πόρτα καὶ ὠδηγήθηκε στὸν διπλανὸ θρόνον τοῦ Πατριάρχου. Ἐψάλη σύντομη δοξολογία χοροστατοῦντος τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' καὶ κατόπιν Πατριάρχου καὶ Βασιλεὺς ἀνέβηκαν στὴν σιδερένια κλίμακα μὲ τὸν ἐξώστη κατευθυνόμενοι εἰς τὴν μεγάλη πατριαρχικὴ αἴθουσα τῶν τελετῶν—τὴν αἴθουσα τῆς Παναγίας.

* *

Τὸ πλῆθος κάτω στὸν μεγάλο αὐλόγυρο τῆς ἐκκλησίας μὲ τὴν ἱστορικὴ κλειστὴ πόρτα ἐπευφημοῦσε τὸν Βασιλέα ποὺ συνεβάδιζε μὲ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη. Γιὰ μιὰ στιγμή ἡ πομπὴ ἔσταμάτησε. Μιὰ φωτεινὴ ἔμπνευσις ἀκτινοβόλησε εἰς τὴν λευκὴν κεφαλὴν τοῦ Πατριάρχου. Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ στήθος του ἓνα πολύτιμο σταυρὸ μὲ ἀλυσίδα χρυσή καὶ τὸν ἐπέρασε στὸν λαιμὸ τοῦ Βασιλέως. Συγκεινημένος ὁ Καραγεωργέβιτς ἔσκυψε καὶ ἐφίλησε τὸ χέρι τοῦ Πατριάρχου ἀναγνωρίζων μὲ τὴν πράξι του αὐτὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐκκλησίας. Τὸ πρόσωπο τοῦ Πατριάρχου ἐφωτίσθη ἀπὸ χαρὰ καὶ ἱκανοποίησι. Τὸ πλῆθος ἐπὶ ὦρα πολλή ἐζητωκραύγαζε καὶ ἐπευφημοῦσε ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βαθύτατης ἐντυπώσεως ποὺ ἐπροκάλεσε ἡ εὐσέβεια τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη. Ἡ συνομιλία Βασιλέως καὶ ἀρχηγοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας ποὺ ἐπηκολούθησε κατόπιν στὸ ἰδιαιτερο πατριαρχικὸ γραφεῖο ὑπῆρξεν ἐγκάρδια μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ.

Ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐπισκέψεως πρὸς τὸν Βασιλέα ὑπῆρξε ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐπίσης γεγονότα τῆς ἱστορίας τῆς αἰγλης τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς θέσεως τοῦ Πατριάρχου. Πολυάριθμος ἡ πατριαρχικὴ συνοδεία—ἀρχιερεῖς, ἀνώτεροι κληρικοί, ὀφικιάλοι, ὑπάλληλοι τῆς πατριαρχικῆς ἀδελφείας, κλητῆρες μὲ χρυσὲς ζῶνες—κατευθύνθη πρὸς τὸ Γιλδίτ. Ἐπάνω στὸ ἀμάξι τοῦ Πατριάρχου ὁ ἀρχικλητὴρ κρατῶν τὸ «χαζράνι», τὴν ράβδον ποὺ ἐσυμβόλιζε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Πορθητοῦ τὴν ἰσχὺν τοῦ Πατριάρχου

τῶν ρωμηῶν. Κατάπληκτοι πρὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τῆς πατριαρχικῆς πομπῆς οἱ φρουροὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Γυλδίτζ. Ἐκεῖ πού ὀλίγοι ἀπὸ τοὺς θνητοὺς εἶχαν τὴν δυνατότητα ἔστω καὶ μετὰ τὴν πτώσει τοῦ Ἐρυθροῦ Σουλτάνου νὰ εἰσχωρήσουν ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ συνοδεία του ἔμπαιναν ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα ἐλεύθερα μὲ τὸ δικαίωμα τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ Σέρβου Βασιλέως. Ὁ Πέτρος Καραγεωργέβιτς ὑπεδέχθη τὸν σεπτὸν ξένον του περιστοιχούμενος ἀπὸ τὸν πρωθυπουργὸ καὶ τὸν ὑπουργὸ του ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν. Ἡ ἀντεπίσκεψις αὐτῆ ἐνεποίησε βαθύτατη ἐντύπωσι καὶ εἰς τοὺς κυβερνῶντας τότε Νεοτούρκους. Προσεπάθησαν ὅμως νὰ συγκρατήσουν τὴν δυσφορία τους γιατί πρὸ παντὸς δὲν ἤθελαν νὰ δώσουν ἀφορμὴν ψυχρότητος εἰς τὸν φιλοξενούμενόν των Βασιλέα ἀλλὰ καὶ διότι ὑπελόγιζαν πάντοτε στὴν ἰσχὺ τοῦ Πατριάρχου τῶν «ρωμηῶν» . . .

Ἐπέρασαν χρόνια καὶ ὡς τόσο ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Σέρβου Βασιλέως παραμένει εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐπιζῶντος στοιχείου τῆς Πόλης ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ λαμπρότερα ἱστορικὰ γεγονότα. Εὐτυχεῖς ὅτι εἰς τὴν πρώτην ἐφηβικὴν μας ἡλικίαν τὰ ἐξήσαμεν καὶ ἡμεῖς. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖο ἀναπολῶντας παληὰς δόξας του ἀναπολεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὴν δόξα πού ἐγνώρισε μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐπισκέψεως. Τὴν ὑπενθυμίζει καὶ ἓνα πολύτιμον ἐργόλπιον μὲ σαπφείρους πού ἀπέστειλε ὁ Πέτρος Καραγεωργέβιτς στὸν Πατριάρχου Ἰωακείμ τὸν Γ' καὶ πού εὐρίσκεται στὸ σωζόμενον πατριαρχικὸ θησαυροφυλάκιο. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα εἰς τὸν Σέρβον Πατριάρχην ἀπετέλεσε τὴν εὐτυχῆ εὐκαιρίαν τῆς ἀνταποδόσεώς της, ἡ σημασία τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ἀξιόλογη καὶ συγκινητικὴ.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ο «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ διδῆ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδονται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΕΛΛΗΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΠΡΟΣΚΟΠΙΣΜΟΣ ΕΝ ΚΟΛΩΝΙΑ

Γ'

Ἐκκλησία καὶ Προσκοπισμός.

Ἐπ' εὐκαιρία δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἀναφερθοῦν ὠρισμένοι σκέψεις περὶ τῆς σχέσεως τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν γνώμη μου πρέπει νὰ ἔχη ὁ προσκοπισμὸς μὲ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰδικώτερον ἐν τῇ διασπορᾷ.

Εἰς τὴν πατρίδα μας ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει χρησιμοποήσει οὐσιαστικῶς τὸ προσκοπικὸν σύστημα. Ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ στερῆται ἢ ἐπὶ μέρους προσκοπικὴ κίνησις τῆς ἀμέσου ἀπὸ μέρους τῶν οἰκείων ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων ἀρωγῆς. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ἰδιαιτέρως ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν κατάλληλα στελέχη ἐμφορούμενα ὑπὸ τῶν ἑλληνοχριστιανικῶν ἰδεωδῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐμπερικλείη κινδύνους δι' αὐτὴν ταύτην τὴν προσκοπικὴν κίνησιν. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὅμως καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπωφελεῖται τῆς δυνάμεως τοῦ προσκοπισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς παιδαγωγικὸν σύστημα εἶναι διεθνῶς ἀνεγνωρισμένον.

Προκειμένου ὅμως νὰ καθορισθοῦν αἱ σχέσεις, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχη ἡ Ἐκκλησία καὶ μάλιστα ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ Ἐκκλησία πρὸς τὸν προσκοπισμὸν, πρέπει νὰ ἐξακριβωθοῦν προηγουμένως αἱ σχέσεις τὰς ὁποίας ἤδη ἔχει βάσει τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ ὁ ἑλληνικὸς προσκοπισμὸς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ὄχι ὑπὸ τὴν ἀφηρημένην ἄλλ' ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην αὐτῆς σημασίαν, δηλαδὴ τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητος.

Ἡ διεθνὴς προσκοπικὴ «ὑπόσχεσις» ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ προσκόπου ἐναντι τοῦ Θεοῦ, τῆς πατρίδος καὶ τοῦ πλησίον. Τὸ δὲ κείμενον τῆς ἑλληνικῆς «ὑποσχέσεως» ἔχει ὡς ἀκολουθῶς : «Ὑπόσχομαι εἰς τὴν τιμὴν μου. Νὰ ἐκτελῶ τὸ καθήκον μου πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Βασιλέα. Νὰ βοηθῶ κάθε ἄνθρωπον καὶ εἰς κάθε περίστασιν. Νὰ τηρῶ τὸν νόμον τῶν προσκόπων» (Βασικὴ διάταξις ὑπ' ἀριθμ. 7α τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ΣΕΠ ἐν : Ὁργανισμὸς, ἔκδ. ΣΕΠ, τευχὸς Α' ἔκδοσις 2α, Ἀθῆναι 1952, σελ. 7). Εἰς δὲ τὴν βασικὴν διάταξιν 3 τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ ΣΕΠ (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 5) ἀναφέρεται σχετικῶς πρὸς τὴν θρησκείαν : «Ἡ καθ' ὅλου ἐν τῷ Σώματι ζωὴ διέπεται ὑπὸ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ πρὸς τὰς καθ' ὅλου ἐκδηλώσεις τῆς λατρευτικῆς ζωῆς, τοῦτο εἰδικώτερον ἰσχύει διὰ τὰς προσκοπικὰς συγκεντρώσεις, ἐκ-

δρομὰς ἢ κατασκηνώσεις. Τὰ μέλη τοῦ ΣΕΠ ἀπολαμβάνουν πλήρους σεβασμοῦ τῶν θρησκευτικῶν των πεποιθήσεων. Πρὸς τοῦτο κατὰ τὴν ἔνταξιν τῶν προσκόπων εἰς προσκοπικὰ τμήματα λαμβάνεται πρόνοια, ὅπως διατηρεῖται κατὰ τὸ δυνατόν θρησκευτικὴ ὁμοιογένεια». Ἡ δὲ Βασικὴ Διάταξις 2 τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ ΣΕΠ (ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 4) ἀναφέρει μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι «ἀπαγορεύεται ἢ ἐν τῷ ΣΕΠ ἀπασχόλησις τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰς θέματα πολιτικοῦ ἢ πολιτικοκοινωνικοῦ περιεχομένου, ἔτι δὲ μᾶλλον ὁ προσηλυτισμὸς εἰς οἰασδήποτε φύσεως δογματικὰς ἀπόψεις».

Ὅπως ἀκριβῶς τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν πλησίον καθήκοντα, οὕτω καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα καλεῖται ὁ πρόσκοπος νὰ ἐκπληρώσῃ ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀτομικὴν του ζωὴν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς προσκοπικῆς ζωῆς καὶ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ συγκεκριμένου τμήματος εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκει, βοηθούμενος πρὸς τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ τμήματος αὐτοῦ. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο φρονῶ ὅτι εἶναι αὐτονόητον. Αὐτὸ ὅμως σημαίνει, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ ἐκάστου συγκεκριμένου προσκοπικοῦ τμήματος βασίζεται ἐπὶ τῆς περὶ πίστεως διδασκαλίας καὶ εἰς τὰς περὶ ἠθικῆς καὶ λατρείας ἀπόψεις μιᾶς συγκεκριμένης θρησκείας ἢ μιᾶς συγκεκριμένης χριστιανικῆς ὁμολογίας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἀνακολουθίας εἰς βασικὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ ΣΕΠ πρέπει νὰ δοθῇ μεγάλη προσοχὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ὡς ἄνω διατάξεως 3 τοῦ Κανονισμοῦ τούτου καὶ κυρίως τῆς φράσεως «κατὰ τὸ δυνατόν». Ἡ φράσις αὕτη πρέπει τοῦλάχιστον νὰ ἐκληφθῇ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ὁ κανὼν ἀπαιτεῖ τὴν θρησκευτικὴν ὁμοιογένειαν. Μόνον δὲ εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις καὶ κατόπιν καθωρισμένων προϋποθέσεων καὶ εἰς περιωρισμένον ἀριθμὸν νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ πρόσληψις εἰς ἓν συγκεκριμένον τμήμα παιδιῶν, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς ἄλλην θρησκείαν ἢ χριστιανικὴν ὁμολογίαν ἀπὸ ἐκείνην, ἢ ὅποια ρυθμίζει τὰ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς τοῦ τμήματος. Πρέπει δηλαδὴ εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς νὰ μὴ παρακωλύονται αἱ «ἐκδηλώσεις τῆς λατρευτικῆς ζωῆς» τοῦ τμήματος. Παρ' ὅλα ὅμως ταῦτα πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἀκόμη αὐτὰς τῆς μὴ παρακωλύσεως τῶν ἐκδηλώσεων τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τοῦ τμήματος τὸ πρόβλημα ὑφίσταται, ἔστω καὶ ἔαν ἀφορᾷ μόνον εἰς μερικὰ μεμονωμένα μέλη τοῦ τμήματος. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν φρονῶ ὅτι πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς νὰ ζητῆται ἡ ἔγγραφος συγκατάθεσις τῶν γονέων τῶν μεμονωμένων αὐτῶν μελῶν, τὰ ὅποια ἀνήκουν εἰς ἀνομοιογενῆ πρὸς τὴν θρησκείαν

τῆς ομάδος θρησκευίαν πρὸ τῆς ἐγγραφῆς αὐτῶν εἰς τὴν ἐν λόγῳ ομάδα.

Τὸ γεγονός ὅτι ἡ προσκοπικὴ «ὑπόσχεσις» προϋποθέτει τὴν ὑπαρξιν θρησκευτικῆς ὁμοιογενείας ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι τὰ μέλη ἐνὸς τμήματος ἀνήκουν εἰς μίαν συγκεκριμένην θρησκευίαν μαρτυρεῖ καὶ ἡ σημασία τοῦ ὅρου «Πατρίς» εἰς τὸ κείμενον τῆς «ὑποσχέσεως». Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι, ἡ ἐκπλήρωσις καθηκόντων πρὸς τὴν Πατρίδα εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ χώραν μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ ὅρος «Πατρίς» ἐκλαμβάνεται ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην αὐτοῦ σημασίαν. Εἶναι ἐπίσης αὐτονόητον, ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἀπὸ μέρους μιᾶς προσκοπικῆς ομάδος ἢ ὑπὸ ἐνὸς προσκοπικοῦ Σώματος προϋποθέτει τὴν ὁμοιογένειαν τῶν μελῶν τῆς ομάδος ἢ τοῦ Σώματος ὡς πρὸς τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν. Διότι μεταξὺ τῶν καθηκόντων πρὸς τὴν Πατρίδα περιλαμβάνονται καὶ καθήκοντα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἰδιαιτέρων ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ ἐν γένει εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν θεμελίων αὐτῆς. Εἰς τὸ κείμενον τῆς ὑποσχέσεως τοῦ ΣΕΠ ἐκφράζεται τοῦτο διὰ τῆς προσθήκης τῆς λέξεως «Βασιλέα», πράγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος καὶ ὄχι περὶ μιᾶς Πατρίδος με ἀφηρημένην σημασίαν. Πάντα ταῦτα δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν καὶ εἰς τὴν θρησκευίαν, ὑποστηρίζοντες ὅτι ὁ ὅρος «καθῆκον» πρὸς τὸν Θεὸν ἔχει συγκεκριμένην σημασίαν καὶ ὑπονοεῖ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα, ὅπως ταῦτα ὑπαγορεύονται ὑπὸ μιᾶς συγκεκριμένης θρησκείας. Ἐκτὸς τούτου, καθὼς τοῦλάχιστον λέγομεν, τὰ ἠθικὰ καὶ θρησκευτικὰ θεμέλια τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος δὲν συνιστᾷ ἡ θρησκεία ὑπὸ μίαν γενικὴν καὶ ἀφηρημένην ἔννοιαν, ἀλλὰ ἡ ὀρθόδοξος ἐλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ ἐλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς.

Ὁ πρόσκοπος λοιπὸν, μέλος ἐνὸς συγκεκριμένου «Τμήματος» καὶ ἐνὸς συγκεκριμένου «Σώματος» πρέπει νὰ διδάσκεται εἰς τὸ «Τμήμα» ἢ τὸ «Σῶμα» τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα ὑπὸ μίαν συγκεκριμένην μορφήν. Δηλαδή ὅπως ταῦτα ὑπαγορεύονται ὑπὸ μιᾶς συγκεκριμένης θρησκευτικῆς κοινότητος εἰς τὴν ὁποίαν οὐσιαστικῶς ἀνήκει τὸ «Τμήμα» ἢ τὸ «Σῶμα» (ἔστω καὶ ἐὰν καθορίζεται τοῦτο ὑπὸ τῆς ὀνομασίας τοῦ «Σώματος»), νὰ ζῆ δὲ — καὶ ὡς τμήμα καὶ ὡς σῶμα — μίαν ζωὴν συνεπῆ πρὸς τὰ καθήκοντα ταῦτα. Ἡ θρησκευτικὴ αὐτὴ ζωὴ τοῦ «Σώματος» ἢ τοῦ «Τμήματος» ὑπὸ τὴν συγκεκριμένην αὐτῶν σημασίαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ συγκρητιστικῆς τινὸς τακτικῆς κατὰ τὴν ὁποίαν παραβλέπονται αἱ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν θρησκευτῶν ἢ τῶν ὁμολογιῶν καὶ ἐπιδιώκεται κατ'

αὐτὸν τὸν τρόπον «ὁμοιογένεια» διὰ συγχωνεύσεως διαφόρων στοιχείων. Τὰ τῆς λατρευτικῆς καὶ τῆς ἐν γένει θρησκευτικῆς ζωῆς ἐνὸς προσκοπικοῦ «Σώματος» ἢ «Τμήματος» δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορίζωνται ὑπὸ τῶν ἰδίων τούτων, διότι, τοιοῦτον τι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ ἀπετέλῃ ἀνακολουθίαν πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ προσκοπισμοῦ, σεβομένου τὰ τῆς λατρευτικῆς ζωῆς ἐκάστου μέλους, θὰ ἐπέφερον καὶ θρησκευτικὴν σύγχυσιν καὶ ζημίαν εἰς τὰς παιδικὰς ψυχὰς. Ταύτας θὰ ὠδήγη τελικῶς εἰς τὴν λατρείαν ἐνὸς ἀφηρημένου Θεοῦ ἢ εἰς τὴν φυσιολατρείαν ἢ καὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας «προσκοπικὰς» ἀντιλήψεις ἐνὸς συγκεκριμένου προσκοπικοῦ «Σώματος» ἢ «Τμήματος». Τότε ὅμως ὁ προσκοπισμὸς θὰ μετεβάλλετο ἀπὸ παιδαγωγικὸν σύστημα εἰς ἰδιαιτέραν θρησκείαν. Καὶ ἐὰν ἀκόμη οὐδὲν συνέβαινε ἐκ τῶν ἀνωτέρω, τότε μοιραίως θὰ περιέπιπτον τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα εἰς ἀτονίαν καὶ οὕτω δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν ὁ προσκοπισμὸς νὰ ἐκπληρώσῃ βασικὰς αὐτοῦ διατάξεις, ὅπως εἶναι τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα.

Τοὺς κινδύνους αὐτοὺς εἶχον ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Δύσεως, αἱ ὁποῖαι ὡς γνωστὸν ἵδρυσαν εἰς τὰς διαφόρους χώρας ἰδιαιτέρα προσκοπικὰ «Σώματα» (ρωμαιοκαθολικά, προτεσταντικά), τὰ ὁποῖα τελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν καὶ καθοδήγησιν τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Οἱ πρόσκοποι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ «Σώματα» αὐτὰ ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντα αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν συμφώνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ ὅτι παραμελοῦν τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὰ ἄλλα, κοινὰ δι' ὅλους τοὺς προσκόπους μιᾶς Χώρας, καθήκοντα. Εἰς ὠρισμένας Χώρας, ὅπως π.χ. εἰς τὴν Γερμανίαν, ὑπάρχουν καὶ ἄλλα «Σώματα» ἀδέσμευτα θρησκευτικῶς, παρ' ὅλον ὅτι καὶ εἰς τὸ κείμενον τῆς ὑποσχέσεως αὐτῶν ἀναφέρονται καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα. Εἰς τὰ προσκοπικὰ αὐτὰ «Σώματα» ἔχει ἀτονίσει ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ, ἰδιαιτέρως εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας οὔτε τὰ ἐπὶ μέρος τμήματα παρουσιάζουν μίαν θρησκευτικὴν ὁμοιογένειαν. Οὕτω δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ τὸ γεγονός ὅτι μερικὰ τῶν «Σωμάτων» αὐτῶν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μεταξὺ θεωρίας καὶ πράξεως ἀσυνεπείας, ἀφῆρσαν ἐκ τοῦ κειμένου τῆς «προσκοπικῆς» ὑποσχέσεως τὴν λέξιν «Θεός».

Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις δεικνύει εἰς ἡμᾶς πόσον λεπτὸν καὶ σπουδαῖον εἶναι τὸ θέμα τῆς θρησκευτικῆς ὁμοιογενείας τῶν προσκοπικῶν «Σωμάτων» καὶ «Τμημάτων» καὶ πόση προσοχὴ δέον ὅπως δίδεται εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως 3 τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ΣΕΠ. Δὲν θὰ ἦτο δὲ ἄσκοπος ἡ ἀναθεώρησις τῆς ἐν

λόγῳ διατάξεως ἢ τοῦλάχιστον ἢ κατὰ σαφέστερον τρόπον ἔκφρασις ἢ ἐπεξήγησις αὐτῆς. Τὸ κείμενον τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως δὲν διευκρινίζει σαφῶς κατὰ ποῖον τρόπον δέον ὅπως ἐνοηθῆ ὁ ἀναφερόμενος ἐν αὐτῷ «σεβασμὸς» «πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ πρὸς τὰς καθ' ὅλους ἐκδηλώσεις τῆς λατρευτικῆς ζωῆς». Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀπλοῦ «σεβασμοῦ» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ξηρᾶς ἀνοχῆς ἢ περὶ «σεβασμοῦ» ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς τοῦ «Σώματος» καὶ τῶν «Τμημάτων» αὐτοῦ εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν ; Ἐὰν πρόκειται περὶ μιᾶς ἀπλῆς ἀνοχῆς καὶ μὴ ἀναμίξεως εἰς τὰ τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς ἐκάστου μέλους, τότε, φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει πλεόν οὐσιαστικὴν σημασίαν ἢ φράσις τῆς «ὑποσχέσεως» «καθῆκον πρὸς τὸν Θεόν», ἢ ὁποῖα μάλιστα τίθεται καὶ πρὸς τῆς φράσεως «καθῆκον πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Βασιλέα». Ἐὰν ὅμως, ὅπως προσωπικῶς φρονῶ, πρόκειται περὶ ἐνεργοῦς συμμετοχῆς τῶν προσκοπικῶν τμημάτων εἰς τὴν λατρευτικὴν ζωὴν τῆς θρησκείας εἰς τὴν ὁποῖαν ἕκαστον ἀνήκει, τότε, πρὸς ἀποφυγὴν παρερμηνειῶν ἢ παρεξηγήσεων, θὰ ἦτο φρόνιμον νὰ ἀναφερθῆ τοῦτο σαφῶς.

Εἰς τὴν Πατρίδα μας δὲν ὑπάρχει βεβαίως ὁ κίνδυνος τῆς διασπάσεως τοῦ προσκοπικοῦ κινήματος, καθ' ὅσον τὰ θεμέλια τοῦ ἔθνους βασιζονται ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνήκει εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καθ' ὃν χρόνον ἰσχύουν τὰ ἀνωτέρω οἱ ὅροι «Σῶμα Ἑλλήνων Προσκόπων» καὶ «Σῶμα Ἑλληνίδων Ὁδηγῶν» ὑποδηλοῦν προσκοπικὴν ὀδηγικὴν κίνησιν, ἢ ὁποῖα λειτουργεῖ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς λειτουργικῆς καὶ τῆς ἐν γένει ζωῆς τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὴν ἐγγύησιν περὶ τοῦ ἑλληνορθόδοξου χαρακτήρος τοῦ προσκοπισμοῦ ἐν Ἑλλάδι δίδουν τὰ ἴδια τὰ «Σώματα», τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν δυνατότητα τῆς ἐκλογῆς τῶν καταλλήλων στελεχῶν, τῆς καλῆς ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἐκ τοῦ πλησίον παρακολουθήσεως τοῦ ἔργου τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων.

Ποῖος ὅμως θὰ ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τοῦτο εἰς τὸ Ἐξωτερικόν;

Φρονῶ ὅτι μία θετικὴ λύσις τοῦ θέματος τῆς θρησκευτικῆς ὁμοιογενείας, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἀπόδημον προσκοπισμὸν. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅλοι οἱ ὑπάρχοντες ἐν τῇ διασπορᾷ ἑλληνορθόδοξοι παράγοντες θὰ ἐστήριζον διὰ τοῦ κύρους των περισσότερον τὰς ὑπαρχούσας προσκοπικὰς ὁμάδας καὶ θὰ παρείχον εἰς τοὺς γονεῖς τῶν παιδιῶν καὶ εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι «Σώματα» τὴν ἐγγύησιν διὰ τὸ ἐπιτελούμενον εἰς αὐτὰς ἑλληνορθόδοξον ἔργον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἐξησφαλίζετο καὶ ἡ σταθερότης τῶν ὁμάδων αὐτῶν, παρ' ὅλας τὰς μεταβολὰς τῆς ἑλληνικῆς διασπορᾶς. Θὰ ἐλαμβάνετο δὲ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

110. Διατί ἀντί τοῦ «Δι' εὐχῶν...» λέγεται καθ' ὄλην τήν περίοδον τοῦ Πάσχα τὸ «Χριστὸς ἀνέστη», ἐνῶ τοῦτο προβλέπεται ἀπὸ τὸ Τυπικὸν μόνον διὰ τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Ἀ. Παπαδοπούλου).

Ἡ μικρὰ εὐχή, ὁ «στίχος» ὅπως τὴν ὀνομάζουν τὰ χειρόγραφα, «Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν...» ἀποτελεῖ, κατὰ τὸ Τυπικόν, (τὸ ἐπισφράγισμα... πάσης προσευχῆς καὶ ἱεροπραξίας). Τὸ ὀρθὸ δὲ νόημα τῆς εὐχῆς αὐτῆς δὲν εἶναι αὐτό, πού ἐκ πρώτης ὄψεως μπορεῖ νὰ νομισθῇ, ἡ ἐπίκλησις δηλαδὴ τῶν προσευχῶν τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῶν παρόντων κατὰ τὴν ἀκολουθία πατέρων, δηλαδὴ τῶν παρισταμένων μοναχῶν. Εἰσήχθη δὲ στὶς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας ἀπὸ τὴν μοναχικὴν, ὅπως εἶναι φανερό, πρᾶξι, ὅπου ἀποτελοῦσε, ὅπως καὶ μέχρι σήμερα ἀποτελεῖ, ἓνα εἶδος ἱερᾶς φιλοφρονήσεως καὶ ἐπαναλαμβάνεται πολλὰς φορὰς στὶς ἀκολουθίας, ἰδίᾳ ὅταν δὲν παρίσταται ἱερεὺς, καὶ στὴν καθημερινή ζωή. Χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἔχομε τὴν λειτουργίαν τῶν Προσηγιασμένων, πού ἔχει ἔντονα ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὴν πρᾶξιν τῶν μοναστηρίων. Ἡ ἐπανάληψι τοῦ «Δι' εὐχῶν» κατ' αὐτὴν εἶναι ἀκριβῶς ἓνα στοιχεῖο προερχόμενον ἀπὸ τὴν μοναχικὴν λειτουργικὴν παράδοσιν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συνήθη σὲ πληθυντικὸ ἀριθμὸ μορφὴ του («τῶν ἁγίων πατέρων») ἀπὸ τοὺς

καὶ πρωτοβουλία πρὸς ἴδρυσιν νέων ομάδων. Ἡ θετικὴ διασάφησις ἢ ἀναθεώρησις τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως, τοῦλάχιστον διὰ τὴν ἑλληνικὴν διασποράν, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι δύσκολος. Ἐκτὸς τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τὴν πρᾶξιν, καθόσον τοῦλάχιστον γνωρίζω, ἐφαρμόζεται παντοῦ ἡ θρησκευτικὴ ὁμοιογένεια, ἡ ἐκπλήρωσις καὶ τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα καθηκόντων μιᾶς ομάδος ἑλλήνων ἀποδήμων προσκόπων καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτῆς δρᾶσις μόνον ἐν συνδυασμῶ πρὸς μίαν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον κοινότητα δύναται νὰ λάβῃ χώραν, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ὁποίας καλλιιεργεῖται ἡ ἐθνικὴ, πολιτιστικὴ καὶ θρησκευτικὴ ζωὴ τῶν ἀποδήμων ἑλλήνων.

Κολωνία, τῇ 16ῃ Αὐγούστου 1967

(Τέλος)

Δρ Ἀ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Πρεσβύτερος

μοναχούς χρησιμοποιεῖται καὶ ὁ τύπος «Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν...», ὡς καὶ «Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότου ἡμῶν...», ὅταν λειτουργῇ ἢ χοροστατῇ ἄρχιερεὺς, ὅπως γίνεται καὶ στὶς ἐνορίες.

Κατὰ τὸ Πάσχα ἡ ὅλη ἀκολουθία ὑφίσταται μία διασκευὴ ἐπὶ τὸ πανηγυρικώτερο καὶ δοξολογικώτερο. Τὸ θρηνητικὸ στοιχεῖο, ποὺ κυριαρχεῖ κατὰ τὴν Τεσσαρακοστή, δίδει τὴν θέσι του στὸ θριαμβευτικὸ καὶ πασχάλιο. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ δέησις, ὅπως εἶναι τὸ «Δι' εὐχῶν...», ὑποχωρεῖ μπροστὰ στὴν νικητήριο ἐπευφημία τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ἡ τάσις αὐτὴ διαποτίζει καὶ τὴν ἰδιωτικὴ—μοναχικὴ ζωὴ καὶ ἡ φιλοφρόνησι καὶ ὁ χαιρετισμὸς γίνονται καὶ αὐτὰ πασχάλια. Μὲ αὐτὲς τὶς θεωρητικὰς προϋποθέσεις κατανοεῖται καὶ ὁ λόγος τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ «Δι' εὐχῶν...» μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη». Κατ' ἀκρίβειαν αὐτὸ ἰσχύει μόνον γιὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα καὶ κατ' ἐπέκτασιν γιὰ ὅλη τὴν διακαινήσιμο ἐβδομάδα, ποὺ λογίζεται ὡς μία πασχάλιος ἡμέρα καὶ ἑορτὴ, καὶ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἀποδόσεώς του, τὴν Τετάρτη δηλαδὴ πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.

Ἄλλ' ἤδη καὶ στοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς καὶ στὰ μοναστήρια ἀκόμη ἔχει διαδοθῆ καὶ σχεδὸν ἐπικρατήσῃ ἡ νεωτεριστικὴ τάσις νὰ ἀντικαθίσταται τὸ «Δι' εὐχῶν...» μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καθ' ὅλη τὴν περίοδο τοῦ Πάσχα. Πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ συμπαθῆ νεωτερισμὸ. Τὸ «Δι' εὐχῶν...», ποὺ βρῆκε μιὰ παράδοξο ἐφαρμογὴ στὴν ἐνοριακὴ πρᾶξι, γιὰ τὴν ζητοῦνται δι' αὐτοῦ εὐχὰς μὴ παρόντων πατέρων—μοναχῶν, καὶ ποὺ ἀκούεται ὅλο τὸν χρόνον στοὺς ναοὺς μας, δὲν θὰ ἦταν ἄσχημο νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πασχάλινῃς περιόδου στὸν ἀρχαῖον θριαμβευτικὸ ὕμνον «Χριστὸς ἀνέστη...», ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ δὲν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνον πρὸς τὴν ἀρχαία πρᾶξι καὶ τὴν τελετουργικὴ ἀκρίβεια. Ἔτσι ὄχι μόνον ἡ ἀρχὴ ἀλλὰ καὶ ἡ κατάληξις κάθε ἀκολουθίας θὰ ὑπενθυμίζῃ τὴν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου, ποὺ καθ' ὅλη τὴν περίοδο αὐτὴν ἑορτάζομε. Λογικὴ συνέπεια τῆς ἀντικαταστάσεως τοῦ «Δι' εὐχῶν...» μὲ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη...» θὰ πρέπει νὰ εἶναι καὶ τὸ ὅταν χοροστατῇ ἢ λειτουργῇ ἄρχιερεὺς κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτὰς νὰ μὴ λέγεται οὔτε καὶ τὸ «Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότου ἡμῶν...», πρᾶγμα ποὺ ἐνίοτε παρατύπως ἀκούεται.

111. Παρετήρησα ἓνα καινοφανὲς σὲ κάποιον αὐτὸν μεγάλῃς πόλεως· ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τὴν ὥρα ἰα πύλην παραδίδει πρὸς ἀνάγνωσι τὸν Ἀπόστολον στὸν ἀναγνώστη κατὰ τὸ τέλος τοῦ πολυχρονισμοῦ τῶν βασιλέων καὶ τὸ παραλαμβάνει πάλι κατὰ τὸ «Εἰρήνη σοι...»

καὶ τὸν ἀποθέτει στὴν ἀγία τράπεζα. Πρέπει νὰ γίνεται αὐτὸ καὶ γιατί; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Δ. Ν.)

Πρόκειται δι' ἓνα νεωτερισμό, πού γίνεται ἀπὸ καλὴ μὲν πρόθεσι, γιὰ νὰ ἐξαρθῇ δηλαδὴ ἡ ἱερότης τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος καὶ τοῦ βιβλίου πού περιέχει τὶς ἀποστολικὰς περικοπές, ἀλλὰ πού εἶναι θεωρητικῶς καὶ ἱστορικῶς καὶ πρακτικῶς ἀκόμη ἀδικαιολόγητος.

Τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα καὶ τὸ σχετικὸ βιβλίον, ὁ «Ἀπόστολος», ἀσφαλῶς εἶναι ἱερόν, λόγῳ ἀκριβῶς τοῦ περιεχομένου του, πού εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸν διετύπωσαν ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι στὶς Ἐπιστολές των. Ἐξ Ἰσου ἱερά εἶναι καὶ τὰ ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία πού περιέχουν ἀναγνώσματα, ψαλμοὺς καὶ ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὸ Ψαλτήριον, πού περιέχει τοὺς θεοπνεύστους ὁμοίως ψαλμοὺς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ Ὠρολόγιον, τὰ Μηναῖα, τὸ Τριψῆδιον καὶ Πεντηκοστάριον, ἡ Παρακλητικὴ κλπ., πού καὶ αὐτὰ περιέχουν ὑλικὸ ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἀναγνώσματα, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀλλὰ καὶ ἀποστολικὰ, ὅπως τὸ Τριψῆδιον καὶ τὰ Μηναῖα στοὺς ἑσπερινοὺς τῶν ἑορτῶν τῶν Ἀποστόλων, ψαλμοὺς καὶ ἱεροὺς ὕμνους τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν πρέπει ὅμως στὴν προσπάθεια νὰ ἐξάρωμε τὴν ἱερότητά των νὰ ὑπερβάλλωμε τὰ πράγματα. Τὰ βιβλία αὐτὰ ἀνήκουν στὸν χορὸν, ὁ ὁποῖος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκτελεῖ τὴν ψαλμωδία στοὺς ναοὺς, ἔργο δηλαδὴ ἱερώτατον. Κατ' ἀναλογίαν θὰ ἔπρεπε καὶ αὐτὰ τὰ βιβλία, ἂν ὁ λαὸς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποί του, οἱ ψάλται καὶ οἱ ἀναγνώσται, πού καὶ αὐτοὶ ἀνήκουν στὸν κατώτερον ἔστω κληρὸν, ἐθεωροῦντο ἀνάξιοι καὶ βέβηλοι, νὰ διασφαλίζωνται στὸ ἅγιον βῆμα καὶ νὰ κρατοῦνται καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται μόνον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. Αὐτὸ ὅπως δὲν τὸ διανοήθη κανεὶς ποτέ. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἀνήκει στὴν ἴδια κατηγορίαν τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, φαίνεται ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν πρόλογόν του, πού ἀπευθύνεται σὲ πρόσωπον πού ἀνήκει στὸν χορὸν, στὸν ἀναγνώστη, ἄσχετο ἂν καλῶς ἢ κακῶς δὲν ἐφαρμόζεται πιὰ ἢ σχετικὴ κανονικὴ διάταξι, ἀλλὰ γιὰ τὴν περιέχει καὶ τὰ ἀντίφωνα τῶν ἑορτῶν καὶ τὰ κοινωνικά, στοιχεῖα δηλαδὴ τῆς ἀκολουθίας ἀνήκοντα στὸν χορὸν. Ἀπὸ τὰ λειτουργικὰ βιβλία μόνον τὸ Εὐαγγέλιον ἀξιοῦται ἰδιαιτέρας τιμῆς, ἐπειδὴ περιέχει τὸν βίον καὶ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου καὶ εἰκονίζει αὐτὸν τὸν σαρκωθέντα Λόγον, τὸν Σωτῆρα, καὶ μόνον αὐτὸ ἀποτίθεται ἐπάνω στὴν ἀγίαν τράπεζαν, τὸν θρόνον τοῦ Βασιλέως τῆς δόξης (οἱ σλάβοι μάλιστα δὲν τοποθετοῦν οὔτε τὴν φυλλάδα τῆς λειτουργίας στὸ θυσιαστήριον), τὸ κρατοῦν καὶ τὸ ἀναγιγνώσκουν μόνον οἱ ἀνώτεροι κληρικοὶ

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Ο ΑΔΑΜ ΚΙ' ΕΜΕΙΣ

Ἡ ἱστορία τῆς γύρω ἀπὸ μᾶς θείας οἰκονομίας ἀρχίζει ἀπὸ ἓνα φοβερὸ μυστήριον, τὴν πτώση τῶν πρωτοπλάστων.

Ἡ ἀνθρωπίνη φύση, πρὶν ἀπὸ τὴν θανάσιμη ὑποβολὴ τοῦ Πονηροῦ, ποὺ ἐπέφερε τὴν ἁμαρτία καὶ τὸν ὄλεθρον, εἶχε ὅλες τὶς προϋποθέσεις γιὰ νὰ μείνη μέσα στὴν κοινωνία καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Ὅλα τῆς ἐξασφάλιζαν τὴν ἀνείπωτη ἐκείνη μακαριότητα. Δὲν εἶχε καμμιά ροπὴ πρὸς τὸ κακόν. Κανένα πάθος δὲν ὑπῆρχε μέσα της, ποὺ νὰ ὑπονομεύῃ τὴν σταθερότητά της στὴν κατάστασιν ὅπου τὴν εἶχε τάξει ἡ θεία ἀγάπη. Ἐντελῶς ἀκακῆ, «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» χτισμένη, εἶχε μπροστά της εὐκολὴν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ».

Κι' ὁμως, ἄρκεσε ἓνας ψίθυρος στ' αὐτιά τῆς Εὐας ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον Φίδι, γιὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ καταστροφὴ. Ἔτσι, πολὺ προσφυῶς ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος παρομοιάζει τὴν πτώσιν τῶν πρωτοπλάστων μὲ ναυάγιον μέσα σὲ λιμάνι. Οἱ γενάρ-

καὶ πρὸ αὐτοῦ ἀνάπτονται φῶτα καὶ καίονται θυμιάματα. Δὲν ὑπάρχει οὔτε σὲ χειρόγραφον, οὔτε σὲ ἔντυπον τυπικὴ παρομοίαν διατάξει γιὰ τὸν Ἀπόστολον, οὔτε ὅτι τὸ Ἀποστολικὸ βιβλίον τίθεται στὴν ἁγία τράπεζαν, οὔτε ὅτι δίδεται ἀπὸ τὸν ἱερέαν στὸν ἀναγνώστη.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ πραγματικὸς λόγος ποὺ ἐπιβάλλει νὰ εὐρίσκειται ὁ Ἀπόστολος στὸ ἀναλόγιον. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸ ἀναγνώσῃ ὀφείλει ἀπὸ ἐλαχίστην συναίσθησιν εὐθύνης ἐναντι τοῦ ἱεροῦ ἔργου ποὺ τοῦ ἀνατίθεται καὶ ἐναντι τοῦ ἐκκλησιασματος ποὺ θὰ ἀκούσῃ τὸ ἀνάγνωσμα, νὰ ἔχῃ προαναγνώσει τὸ κείμενον, τὸ ὁποῖον ὁμολογουμένως καὶ στὴν γλῶσσαν καὶ στὰ νοήματα δὲν εἶναι εὐκόλον, ἀν' ὅχι καὶ στὸ σπῆτι του, τοῦλάχιστον κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ προηγεῖται τῆς ἀναγνώσεώς του. Πρὸς τὰ ἐκεῖ πρέπει νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του ὁ ἱερεὺς ἀν' θέλῃ νὰ τονίσῃ τὴν ἱερότητα τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος. Ἄντι νὰ περιβάλλῃ τὸ Ἀποστολικὸ βιβλίον μὲ μιὰ ἄγνωστη στὴν ἱστορίαν τῆς θείας λειτουργίας ἱεροπρέπεια νὰ συστήσῃ, νὰ παρακαλέσῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ στὸν ἀναγνώστη νὰ μελετᾷ προηγουμένως τὸ ἱερὸ κείμενον καὶ νὰ τὸ ἀπαγγέλλῃ μὲ φόβον Θεοῦ, χωρὶς ἐπιδείξεις, ἀπλᾶ καὶ καθαρὰ, χωρὶς λάθη, τῶν ὁποίων συχνὰ δυστυχῶς εἴμεθα ὅλοι μάρτυρες.

χες μας — λέγει ὁ ἱερός Πατήρ τῆς Ἐκκλησίας — ζοῦσαν στὸν παράδεισο χωρὶς λύπες, χωρὶς ἔγνοιες, χωρὶς περισπασμούς, χωρὶς νὰ ἔρχωνται κατεπάνω τους κύματα. Ἀλλὰ ὅπως οἱ κακοποιοὶ τῶν θαλασσῶν, χρησιμοποιῶντας ἓνα μικρὸ σίδερο, κάνουν μιὰ τρύπα στὰ ὕφαλα καὶ μπαίνει ἔτσι ἀπὸ κάτω ἢ θάλασσα καὶ βουλιάζει τὸ καράβι, ἔτσι ἔκαμε κι' ὁ Διάβολος. Μὲ δυό - τρία λόγια, τρύπησε τὸ κατάφορτο ἀπὸ θεῖα χαρίσματα σκάφος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως κι' ὅλος ἐκεῖνος ὁ πλοῦτος σὲ λίγη ὥρα πῆγε χαμένος καὶ τὸ σκάφος βρέθηκε στὸν βυθό.

Ἔτσι οἱ πρωτόπλαστοὶ ἔχασαν τὴν ἀθανασία καὶ τὴν ἀνεκλάλητη ὁμορφίαν τῆς ζωῆς κοντὰ στὸν Θεό. Ἔτσι τὸ ἀνθρώπινο γένος βρέθηκε στὸ κοτάδι τῆς ἀπώλειας, στὸν βυθό τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ φυσικοῦ θανάτου, ἔχοντας ναυαγήσει χωρὶς τρικυμία, μέσα στὸ ἴδιο τὸ λιμάνι.

Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι πραγματικὰ ἓνα φοβερῶτατο μυστήριο, ποῦ ὁ νοῦς δὲν τὸ χωρεῖ. Ὅμως δὲν παύει νὰ εἶναι ἓνα γεγονός. Καὶ μᾶς διδάσκει τί δύναμη ἔχει ἡ ὑπεβολὴ τοῦ Σατανᾶ στὴ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφοῦ ὁ Ἀδάμ κι' ἡ Εὐά, ποῦ εἶχαν ἰδεώδη πνευματικὴ ὑγεία καὶ σωματικὴ ἰσορροπία, ἀπεδείχθησαν εὐάλωτοι στὸ κακό, πόσο περισσότερο εἶναι ὑποκείμενος σ' αὐτὸ ὁ μεταπτωτικὸς ἀνθρώπος, μὲ ἀμαυρωμένο τὸ «κατ' εἰκόνα» στὴν ὄντοτήτά του, μ' ἓνα σωρὸ ἀδυναμίες καὶ πάθη μέσα του, ἔτοιμα νὰ ἀνταποκριθοῦν στὸ σατανικὸ κάλεσμα καὶ νὰ τὸν ἀνατρέψουν ;

Ἀλλὰ ἡ δύναμη αὐτὴ τοῦ Πονηροῦ δὲν μᾶς βρίσκει χωρὶς βάση γιὰ νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουμε. Ναὶ μὲν ἡ φύση μας εἶναι φθαρμένη κι' ἐπιρρεπὴς στὸ κακό, ἀλλὰ στὴ μέση τώρα βρίσκεται ἓνα ἄλλο γεγονός, ποῦ μπορεῖ νὰ ἀποκλείσει τὸν ὄλεθρο. Κι' ὄχι μονάχα τὸν ἀποκλείει, ἀλλὰ κι' ἔχει ἀνοίξει γιὰ μᾶς τὴ δυνατότητα νὰ γίνουμε κάτι πολὺ σπουδαιότερο ἀπὸ ὅ,τι ἦταν ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐά μέσα στὴν Ἐδέμ. Νὰ ἐκπληρώσουμε τὸ «καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ».

Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι ἡ Σάρκωση τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἡ ἐν Χριστῷ γιὰ τὴ σωτηρία μας θεῖα οικονομία, ποῦ προπαρασκευάσθηκε μὲ τὴν Παλαιὰ καὶ συντελέσθηκε μὲ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

Ὅποιοι βαπτίσθηκε κι' ἀναγεννήθηκε ἐν Χριστῷ, ἔχει ὅλα τὰ ἐχέγγυα γιὰ νὰ μὴ παρασυρθῆ ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ ψεύδους, τὸν Διάβολο, ἀλλὰ δυναμωμένος ὀλοένα περισσότερο μὲ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μὲ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, νὰ «θεωθῆ» ὅπως λέγουν οἱ Πατέρες, νὰ γίνῃ μέτοχος τῆς κοινωνίας τῆς Ἁγίας Τριάδος, μπαίνοντας στὴ μακάρια κοινωνία ἀγάπης τῶν προσώπων της καὶ ζῶντας στὴν ἐνέργεια τῆς θείας οὐσίας.

ΚΥΡΙΑΚΟΔΡΟΜΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΙΑΥΤΟΥ

21. ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ

«Διδάξαι... χρηματίσαι τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς» (Πράξ. ια', 19-30).

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ ἀρχιδιάκονος Στέφανος γεμάτος ἀπὸ πίστη καὶ θαυματουργικῆ δύναμη ἀνεδείχθη ἰσχυρότατο στέλεχος τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Ἡ καταπληκτικὴ του δρασίς καὶ τὸ γόνιμο Χριστιανικὸ του ἔργο ἐκίνησαν τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων οἱ ὅποιοι καὶ τὸν ἐφόνευσαν διὰ λιθοβολισμοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὸν πύρινον λόγο πού τοὺς ἔβαλε δημοσίᾳ (Πραξ. ζ', 9-60), λόγο πού πρέπει νὰ μελετηθῇ ἰδιαιτέρως καὶ μὲ προσοχή.

Ἄλλ' ὅπως πολλὰς φορὰς τονίζουμε, τίποτε χωρὶς σκοπὸ δὲ γίνεται, ἐφ' ὅσον τὸ ἐπιτρέπει ὁ Θεός. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μὴ πειθαρχῇ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, δὲν μπορεῖ νὰ φυλακίζη στὸν ἑαυτὸν του τὴν ἀλήθεια, δὲν μπορεῖ ν' ἀνθέξη ὅταν βλέπη τὸν ἄλλο νὰ ζῆ στὸ σκότος, στὴν πλάνη, στὸ ψεῦδος. Καὶ ζήτημα θεϊκῆς ἐντολῆς καὶ ζήτημα Χριστιανικῆς συνειδήσεως ἐπιβάλλουν, σὰν εἶδος ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης, καὶ στὸν ἑαυτὸ μας νὰ παρέχουμε ὑπόδειγμα βίου κατὰ τὴν πίστη μας καὶ τὸ στόμα μας νὰ τὸ χρησιμοποιοῦμε γιὰ σάλπιγγα τῶν ἀληθειῶν πού μᾶς ἔδωσαν τὴν ἀξία καὶ ἔδω στὴ ζῆ. Ἡ βωβή, εἶπαμε κι' ἄλλοῦ, ἀρετῆ, ἔχει τὴ φωνή της· ὅμως καὶ τὸ στόμα δὲν μπορεῖ νὰ μένη σὰν ἓνας μῦλος πού

Αὐτὸ τὸ πανευφρόσυνο μυστήριον, πιὸ καταπληκτικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ τῆς πτώσεώς μας, εἶναι ἡ ζωὴ μας μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ, ἡ πραγματικότης ὅτι εἴμαστε χριστιανοί.

Γιὰ τὸν χριστιανό, τὰ πράγματα εἶναι πολὺ πιὸ εὐχάριστα ἀπὸ ὅ,τι ἦταν γιὰ τοὺς πρωτοπλάστους πρὶν πέσουν στὴν παρακοή. Ὁ χριστιανὸς δὲν εἶναι μόνος, οὔτε ἀπλῶς ἔχει κοντὰ του τὸν Θεό. Χάρη στὸν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ χάρη στὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν Χριστό, «πάντα ἰσχύων» ἐν τῷ Χριστῷ ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος. Μὲ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου βλέπει τὶς παγίδες τοῦ Διαβόλου καὶ μὲ τὴ δύναμη τῆς μυστηριακῆς ζωῆς του μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ κατορθώνει νὰ ἀντεπεξέρχεται σὲ ὅλες τὶς πλεκτάνες τοῦ Πονηροῦ, συντρίβοντάς τες.

ἀλέθει τροφή και σὰν ἓνα χωνὶ πού ἡ ὕλική αὐτὴ τροφή εἰσάγεται στοὺ στομάχι. Ἡ πίστη στοὺ Χριστὸ και τὰ ἅγια βιώματα διογκώνουν τὴν καρδιά και δὲν ἀντέχει νὰ κρατᾷ τὸ θησαυρὸ γιὰ λογαριασμὸ τῆς. Καίεται πραγματικὰ ἀπὸ τὴν ἐσωτερική, τὴν οὐράνια φλόγα· κι' αὐτὴ ξεπετιέται ἀπ' τὰ μάτια, ἀπ' τὴ φυσιογνωμία, ἀπ' τὸ στόμα πού διαλαλεῖ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ (Πράξ. β', 11), γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν ὅσοι τ' ἀγνοοῦν, νὰ πλησιάσουν τὸ Λυτρωτὴ τους, νὰ τὸν γνωρίσουν, νὰ τὸν ἀγαπήσουν και νὰ σωθοῦν. Δὲν μπορεῖ ποτὲ ὁ γνήσιος Χριστιανός, πολὺ περισσότερο ὁ ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, νὰ ρυθμίζη τὴ ζωὴ του και τὴ δράση του σύμφωνα μὲ τὴν κοσμοθεωρία και τὰ κέφια τοῦ κόσμου. Ἔχει μιὰ ξεχωριστὴ ἀποστολὴ σὰν ἄλατι και σὰν φῶς στὴν κοινωνία. Δὲν μπορεῖ ὁ Χριστιανός νὰ θεωρῆ ποτὲ τὸν ἑαυτὸν του σὰν ἀριθμὸ στοὺ παρδαλὸ κοινωνικὸ σύνολο. Καὶ τὸ «δὲν μπορεῖ» δὲν βγαίνει σὰν ἐξωτερικὸ ἐπίταγμα, γιὰτι τότε καταντᾷ ἡ ἱερότης τῆς ἀποστολῆς μας ἀγγραφεία. Ὅταν ἓνα σίδερο μπῆ στοὺ καμίνι πού καίει, δὲν παίρνει διαταγὴ ἀπ' τὸ ἀφεντικὸ του νὰ πυρακτωθῆ· πυρακτοῦται, γίνεται και τὸ ἴδιο φωτιά, και ἡ φωτιά ἔχει τὴ φυσικότητα νὰ ἐκπέμπη θερμότητα ποικίλης χρησιμότητος.

Ὅταν ὁ πρωτομάρτης Στέφανος ἐξεφώνει τὸν πύρινο λόγος, τὸν γεμᾶτο δόγμα και ἦθος, βασισιμένο ἐπάνω στὴ θρησκευτικὴ Ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ και τὴν Ἀποκάλυψι, δὲν ἔπαιρνε ἐντολή, ἀλλ' εἶχε γίνει ὁ ἴδιος φωτιὰς γλώσσα, σὰν συνεπαρμένος ὀλοκληρωτικὰ ἀπὸ τὸ Πανάγιον Πνεῦμα. Τὸ μαρτύριόν του δὲν ἦταν ἦττα, ἀλλὰ νίκη και θρίαμβος τῆς ἀληθείας πού δὲν ἐσφαγιάσθη μὲ τὸ λιθοβολισμό του, ἀλλ' ἔγινε και ἀφορμὴ διασπορᾶς τῶν μαθητῶν και τῶν Ἀποστόλων παντοῦ. Γνωρίζει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν πικρία νὰ φέρνη γλυκύτητα, ἀπὸ τὴ θλίψι χαρὰ, ἀπὸ τὸ χειμῶνα ἀνοιξι, κι' ἀπὸ τὸ θάνατο νὰ δίνη ζωὴ. Ὁ θάνατος, βέβαια, τοῦ Στεφάνου κατέθλιψε τοὺς ἀδελφούς. Τοὺς ἔφευγε ἓνα στέλεχος δυνατὸ μιὰ ἀπὸ Θεοῦ ἡγετικὴ φυσιογνωμία. Ἀλλὰ γιὰ τὸ Χριστιανὸ ἡ θλίψις γίνεται μιὰ δημιουργικὴ δύναμις. Δὲν τὸν καταβάλλει, δὲν τοῦ σκοτώνει τὴν ὄρεξι πού πρέπει νὰ ἔχη στὴ ζωὴ χάριν τοῦ ἀγαθοῦ και τοῦ ἀληθινοῦ πού ἐδίδαξεν ὁ Χριστός. Ὁ Χριστιανός δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ εἶναι ἐξάρτημα τῶν δυσμενῶν περιστάσεων και ν' αὐξομειώνη τὴν πίστι του, τὸν ἐνθουσιασμό του, τὴν ἐνεργὸ δράσι του ἀπὸ τὴν ἡμερότητα ἢ ἀγριότητα τῶν ἡθῶν τοῦ κόσμου. Οὔτε και νὰ ὑπολογίζη ὁ ἴδιος στοὺ μέτρο τῆς ζωῆς του. Ἐφ' ὅσον ζῆ μέσα στοὺν κόσμος, μὲ σάρκα και ὀστᾶ πού ὑπόκεινται στὴ φθορά, και ἐφ' ὅσον ἔχει συνειδησι τῆς ιδιότητός του και τῆς ἀποστολῆς του ὡς Χριστιανοῦ, φτερωτὸς φέρεται στὴν ἐκτέλεσι τοῦ καθήκοντός του πού ἀφορᾷ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ. Τότε, στα πρῶτα βήματα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ τρομοκρατία εἶχε ὄργα-

νωθῆ και κατὰ τῶν Ἀποστόλων και κατὰ τῶν ἀπλῶν μαθητῶν, τῶν Χριστιανῶν. Κι' ἦταν φοβερή, γιατί ἡ Ἰουδαϊκὴ λύσσα κατάρθωνε νὰ εὐρίσκη συκοφάντας, ψευδομάρτυρες, διάφορα κοινωνικά ἀποβράσματα, πού ἦσαν πρόθυμα, ὅπως και κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Χριστοῦ, νὰ συνθέτουν ἀλυσιδωτὰ ψεύτικες ἱστορίες διὰ τὸ στηριγμὸ κατηγορίας πού κατέληγε στὶς φλόγες, στοὺς δαρμούς, στὶς φοβερὲς κακώσεις και στὸ θάνατο (Πράξ. ε', 19.22.25 — η', 3—ιβ', 4—ιστ', 23—Β' Κορ. στ', 5—ια', 23 κ.ά.). Συνεπεῖς ὁμως πρὸς τὴν ιδιότητά τους ὡς Χριστιανῶν και ὡς ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου δὲν ἐνόμισαν πὼς ἔπρεπε νὰ συγκλείσουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στὰ Ἱεροσόλυμα μόνον. Γι' αὐτὸ και μετὰ τὸ μαρτυρικὸ θάνατο τοῦ Στεφάνου πέρασαν ἀπὸ τὴ Φοινίκη, τὴν Κύπρο και τὴν Ἀντιόχεια πού ἦταν μία πόλις πολύκοσμος, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν ἐξάπλωσι τῶν Εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, «εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς πιστεῦσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον» (Πράξ. ια', 20).

Ὅπως τὰ ἐκθέτει ἡ ἀποστολικὴ Ἱστορία τοῦ Λουκᾶ, πρὸς τὸν κράτιστο Θεόφιλο, και οἱ ἀπλοῖ Χριστιανοὶ πού ἀπεκαλοῦντο ἀδελφοὶ και ἅγιοι ὄσον και οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ, δὲν παρέμειναν ἀπλᾶ, ἀδρανῆ, ἔστω και ἅγια μέλη τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἦσαν ἐνεργοί, ἀκατάβλητες ἠθικὲς δυνάμεις. Γι' αὐτὸ και ἀλλάζαν τίς ψυχικὲς καταστάσεις και συνέθεταν μία πολὺ-πολὺ διαφορετικὴ Κοινωνία μὲ ἄλλα ἦθη, ἄλλον τρόπον ζωῆς πῶφερε ἔκτυπη τὴ σφραγίδα τοῦ Χριστοῦ. Κι' ἔβλεπε κανεὶς τοὺς λύκους νὰ γίνωνται ἀρνιά και τὰ γεράκια περιστέρια. Τὸ ὅτι οἱ διωγμοί, αὐτὸ τὸ τρομερὸ κυνηγητὸ ἀπὸ τοὺς δικούς και τοὺς ξένους ἀκόμη, ὄχι μόνον δὲν τοὺς ἐλύγιζε τὸ χαρακτῆρα και δὲν τοὺς ἐμείωνε τὸν ἐνθουσιασμὸ και τὴν ἀποφασιστικότητά νὰ δράσουν χάριν τῆς πίστεως και τῆς ἀρετῆς τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸ φανερώνει πὼς, ἅπαξ ἄναψε μέσα τους ἡ ἱερὴ φωτιὰ και ἐλαμπάδωσε τὸ εἶναι του, τὴν ὄλη τους ὑπόστασι, δὲν ἤμποροῦσαν νὰ μὴ φωτίζουν, νὰ μὴ θερμαίνουν και νὰ μὴ δημιουργοῦν γλυκεῖα ἀτμόσφαιρα μεταξὺ ἐκείνων πού «ἐκρίναν ἐαυτοὺς ἀξιῶς τῆς πικρίας των» (Πράξ. ιγ', 46). Ὁ Χριστιανισμὸς, ὅπως φανερώνει και ἡ σημερινὴ περικοπὴ, ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀπλοὺς πιστοὺς τοῦ Κυρίου· πολλὰ, γιατί φωτιὰ ἀπ' τὴ μεγάλη φωτιὰ πού ἄναψε μετὰ τὴν Πεντηκοστή, δημιουργοῦσαν παντοῦ ἑστίες, ἴδιες και ἀπαράλλακτες, ὅπως τίς δημιουργοῦσαν και οἱ ἐπίσημοι Ἀπόστολοι, και τοῦτο διότι ἡ ἄδωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και ἐπὶ τὰ ἔθνη ἐκκέχυται» (Πράξ. ι', 45), και διότι «χεὶρ Κυρίου ἦν ἐπ' αὐτοὺς» (ια', 21). Αὐτὸ μάλιστα καταφαίνεται και ἀπὸ τὸ δυνατὸ Χριστιανικὸ πυρῆνα τῆς μεγάλης πόλεως Ἀντιοχείας. Εἶχε και ἐκεῖ ἀνάψει ἡ φωτιὰ τόσο, ὥστε οἱ φλόγες της νὰ εἶναι ὄρατες κι' ἀπὸ τὰ

Ἱεροσόλυμα. Ὁ κόσμος τῆς Ἀντιοχείας ἦταν ἐπιδεικτικός, ὅπως δείχνουν τὰ πράγματα, καὶ γι' αὐτό, σὰν εὐφλεκτος ὕλη τράβηξε μαζὶ του τὴν πνευματικὴ φωτιὰ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τὸ σημειώνομε αὐτό, γιὰτι ποτὲ ἠ σικιά, ἔστω καὶ ξερὴ, δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ φλόγα καὶ καθαρὸ κάρβουνο, παρὰ καπνὸ καὶ στάχτη. Μῆπως ὁ ἴδιος ὁ λόγος δὲν ἐκηρύσσετο παντοῦ καὶ μάλιστα ἀπὸ ἑνα Παῦλο ; Καὶ ὅμως, τόσες κακοποιήσεις ὑπέστη καὶ τόσες ἀσχημοσύνες εἰς βάρος του ἔκαναν οἱ συμφυλέτες του, ὥσπου ἠναγκάσθη νὰ τοὺς ἐγκαταλείψῃ καὶ νὰ πορευθῇ ἐπὶ τὰ ἔθνη (Πράξ. 18, 46).

Ἡ ἐπιδεικτικότης τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἀντιοχείας καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι ποὺ μιλοῦσαν τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσα γίνεται κατάδηλη, γιὰτι ἐπὶ τέλος δὲν τοὺς ἐκήρυξε στὴν ἀρχὴ ἕνας Στέφανος, ἕνας Πέτρος ἢ ἕνας Παῦλος, ἀλλ' ἀπλοῖ φωτισμένοι Χριστιανοὶ ἀπὸ τὴν Κύπρον καὶ τὴν Κυρήνη, Χριστιανοὶ ποὺ ἔλαβαν τὸ ἀγνὸ γνήσιο χρυσάφι τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔκριναν καλὸ νὰ τὸ μοιράσουν καὶ στοὺς Ἀντιοχεῖς. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ πληροφορία τοῦ Λουκᾶ: «Πολὺς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον». Βεβαίως, κάθε ἀπλὸς Χριστιανὸς δὲν εἶναι καὶ κατάλληλος νὰ μεταδίδῃ τὴν ὀρθὴ πίστη στὸν κόσμον τῆς ἀγνοίας. Πρέπει νὰ εἶναι ἐγκρατὴς τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων γιὰ νὰ μὴ ξεφυτρώνουν αἰρέσεις. Αὐτὸ μπορεῖ κάπως νὰ ἰσχύῃ σήμερον ποὺ πολλοί, ἀπὸ ἐγωϊσμὸ καὶ πνεῦμα ἀντιπερισπασμοῦ, κάνουν τὸν ἱεραπόστολον καὶ τὰ θαλασσώνουν. Τότε ὅμως, οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ἀγνοί, ταπεινοί, ἄδολα παιδιὰ, πυρφόροι ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, ὁρατὲς λαμπάδες «πίστεως καὶ ἀληθείας» ποὺ ἀγνοοῦσαν πονηριὰ καὶ ἰδιοτέλεια. Καί, ἐπὶ πλέον, ἡ πρώτη Ἐκκλησία δὲν εἶχε τόσα στελέχη ὥστε νὰ ἐπαρκέσουν στὴν ἀφάνταστη ζήτησιν τοῦ λόγου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἐπέτρεπε καὶ στοὺς ἀπλοὺς Χριστιανούς νὰ κηρύττουν τὸν Χριστό, σὰν ὄργανα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀποτελεσματικά. Ἔτσι ἄρχισε μιὰ ζωηρὰ πνευματικὴ κίνησις στὴν Ἀντιόχεια ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μείνῃ στὴν ἀγνοία τοῦ Κέντρου ποὺ ἦσαν τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐχθροὶ καὶ φίλοι ἀσφαλῶς μετέδωσαν τὴν εἰδήσιν πῶς στὴν πόλιν τῆς Ἀντιοχείας ἀναψῆ Χριστιανικὴ φωτιὰ καὶ πρέπει νὰ γιγαντωθῇ καὶ νὰ συντηρηθῇ. «Ἡκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὅσα τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν». Συγκινητικὸ τὸ φαινόμενον νὰ βλέπῃ κανεὶς νὰ γεννιῶνται παιδιὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀδελφοί, χωρὶς νὰ εἶναι κοντὰ τοὺς οἱ Πατέρες. Πῶς νὰ μὴ πιστεύσῃ στὸ θαῦμα τῆς διαδόσεως τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ὅταν βλέπῃ τὸ ἀόρατον χερὶ μὲ τὸ δαδὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ν' ἀνάβῃ τὴν φωτιὰν τοῦ στίς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦσαν στὰ πηχτὰ σκοτάδια. Ἴδου πῶς συνετέθη λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας ποὺ εἶχε τὴν τιμὴν νὰ δώσῃ καὶ τὸ ἱστορικὸ ὄνομα στοὺς πι-

στούς : «...χρηματίσαι τε πρώτον ἐν ᾿Αντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς...» (Πράξ. ια΄, 26).

Ἐπειδὴ ὁμως ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ σβύσουν οἱ πιστοὶ καὶ πρᾶοι ἐνθουσιασμοί, νὰ παρεμβληθοῦν, ἐξ ἄλλου, καὶ διάφορα στοιχεῖα ἐπιβλαβῆ στὴν ἐνότητα τῆς Χριστιανικῆς Κοινότητος τῆς ᾿Αντιοχείας, ἢ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ Ἱερουσαλήμ, φροντίζει γιὰ νὰ στερεώσῃ καὶ τὴ θυγατέρα της. Γι' αὐτὸ καὶ ἀποστέλλεται ἐκεῖ ὁ Ἀπόστολος Βαρνάβας. Ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς καὶ γενρὰ κατηρτισμένους Ἀποστόλους ὁ Βαρνάβας, ἀκόλουθος στὰ πάντα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Πράξ. ιβ΄, 25 κ. ἄ.) καὶ ὡς τοιοῦτος ἐστάλη στοὺς Χριστιανούς τῆς ᾿Αντιοχείας γιὰ νὰ κατατοπισθῇ προσωπικῶς καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα γιὰ τὴν ἐπίσημη θεμελίωση καὶ στερέωση τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας. Ἡ χαρὰ τοῦ ἦταν ἀπεριγραπτὴ ὅταν εἶδε μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια πὼς οἱ πληροφορίες γιὰ τοὺς Χριστιανούς τῆς ᾿Αντιοχείας ἦσαν κατώτερες τῆς πραγματικότητος : «Παραγενόμενος κατ' ἴδιαν τὴν χάριν τῷ Θεῷ ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας, προσμένειν τῷ Κυρίῳ». Ὁ Βαρνάβας ποῦ ἦταν «ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως, ἔνοιωσε τὴν εὐχάριστη ἐκπλήξη τῆς θεουργοῦ ὀρθοδόξου πίστεως τῶν ᾿Αντιοχέων. Ἦταν ἀρμόδιος νὰ διαπιστώσῃ κατὰ πόσον ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ ποῦ ἐφυτεύθη ἐκεῖ κατὰ χάριν Θεοῦ ἀπὸ Κυπρίους καὶ Κηρυναίους ἀδελφούς, ἦταν καθαρῇ. Καὶ σὰν τὸ διεπίστωσε, ἔκρινε συμφέρον γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν νὰ φωνάξῃ ἐκεῖνον ποῦ εἶχε τὸ εἰδικὸν ὀργανωτικὸ χάρισμα καὶ τὴ φήμη γιὰ νὰ κατασφαλίσῃ τὸν πνευματικὸν θησαυρὸ τῶν πιστῶν. Καὶ ἐξῆλθεν εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Παῦλον καὶ εὐρών αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ᾿Αντιόχειαν». Δὲν μπορῶ νὰ παραδεχθῶ πὼς καὶ σήμερα, χάριν τοῦ συμφέροντος τῆς χειμαζομένης Ἐκκλησίας, ὑπάρχει τέτοια σύμπτωσις καὶ τέτοια συνεργασία μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν συγχρόνων ἱεροκηρύκων ποῦ ἐπαγγέλλονται τὸν Ἀπόστολο τοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖνο ποῦ μὲ βεβαιότητα μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς εἶναι πὼς μεταξὺ μὲν τῶν πρώτων Χριστιανῶν ὑπῆρχε μιὰ ὄρμη παιδικότητος ποῦ τοὺς χάριζε φωτεινότητα, μεταξὺ δὲν τῶν Ἀποστόλων ἀκατάλυτος δεσμὸς ἀγάπης καὶ πνεῦμα συνεργασίας γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὑπῆρχε γιὰτὶ ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ πνευματοφόροι καὶ εἶχαν συνείδηση τῆς ἀποστολῆς των καὶ τῶν εὐθυνῶν των. Ὅλοι τοὺς ἐχτιζαν καὶ ὅλοι τοὺς οἰκοδομοῦσαν μὲ ζῆλο καὶ ταπεινότητα καὶ ἔδιναν πρῶτοι τὸ παράδειγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐνότητος στὴ ζωὴ καὶ στὴν εὐαγγελικὴ τους δράση. Πολλὰ μᾶς λέγει ἡ φρασούλα τοῦ Λουκᾶ : «Καὶ εὐρών αὐτόν, δηλ. τὸν Παῦλον ὁ Βαρνάβας, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς ᾿Αντιόχειαν». Ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ

Παῦλος ἐτάχθησαν ἀπὸ τὸ Κεντρικό, ἃς ποῦμε, συμβούλιο τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολήμων, ὡς Ἀπόστολοι τῶν ἐθνῶν, δεδομένου ὅτι οἱ Ἰάκωβος, Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέλαβαν τὸν εὐαγγελισμόν τῶν Ἰουδαίων (Γαλ. β', 8—10), μὲ τὴ διαφορὰ πὼς ἀπὸ κοινοῦ ἔπρεπε νὰ φροντίζουν γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Ἔτσι καὶ οἱ δυὸ μαζὶ παρέμειναν ὀλόκληρο χρόνο στὴν Ἀντιόχεια γιὰτὶ ὑπῆρχε καλλιτεργήσιμον ἔδαφος. Ἀκριβῶς στὸ γόνιμο αὐτὸ, ἐξ ἐπόψεως ἐπιδεικτικότητος τῶν καρδιῶν τῶν Ἀντιοχέων, καὶ τὴν καρποφορίαν τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τῶν Ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα, ὀφείλεται καὶ ἡ παραμονή τους ἐπὶ τόσο χρονικὸ διάστημα ἐκεῖ : «Ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναθροῖναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἰκανόν». Ἡ θερμότης τοῦ περιβάλλοντος ζεσταίνει καὶ τὴν καρδιὰ τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου ὥστε νὰ δουλεύῃ εὐχάριστα μὲ ἀνεση καὶ ἀποδοτικότητα σ' ἓναν τόπο. Ὅταν συναντᾷ ἀδιαφορία, ψυχρότητα καὶ πολλάκις ἐχθρότητα, καὶ μὲν δὲν ἀπογοητεύεται, ἀλλὰ λυπεῖται καὶ δυσκολεύεται πολὺ νὰ ἐπιμείνῃ σπέρνοντας ἐπάνω στὴν πέτρα. Καὶ ἀποφασίζει τότε νὰ καλλιτεργήσῃ ἄλλος, ἀποδοτικώτερα χωράφια, ἀφίνοντας ἐκεῖνα τὰ ἄγωνα στοῦ Θεοῦ καὶ μόνον τὴν μυστικὴ δύναμι καὶ χάρι, ὅπως ἔκαμε πολλοῦ καὶ ὁ Παῦλος (Πράξ. ιγ', 46), ὅπως ἐσημειώσαμε κι' ἄλλοῦ. Ἡ Ἀντιόχεια, λοιπόν, πῆρε τὴν τιμὴ νὰ δώσῃ τὸ ἱστορικὸ καὶ τιμημένο ὄνομα σὰν καλὴ «Νουνά» στοὺς ἁγίους ἀδελφούς: τὸ ὄνομα «Χριστιανός», ποὺ πρωτοηκούσθη ἐκεῖ καὶ ἐλήφθη σὰν τίτλος τιμῆς ἀπὸ τοὺς πιστοὺς.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ ἐχθροὶ τῆς πίστεως τὸ βροῦκαν, σὰν ὄνομα, καὶ σύνθημα χλευασμοῦ. Εἰδωλολάτραι καὶ Ἰουδαῖοι ὁσάκις ἤθελαν νὰ βρῖσουν κάθε τίμιον, ἐνάρετον, πιστὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἀγκάλαζε μὲ χαρὰ τὸ φῶς τῆς Νέας Θρησκείας, τὸν ἀποκαλοῦσαν «Χριστιανό». Ἄλλ' οἱ πιστοὶ τὸ ἀπεδέχθησαν μ' ἐνθουσιασμὸ τῶνομα, γιὰτὶ ἔκλεινε μέσα του καὶ τὴν πίστη τους καὶ τὴν ἀρετὴ τους ποὺ ἦταν γέννημά της. Ἐπομένως ἡ ἀντικατάστασις τοῦ ὀνόματος τοῦ «ἀγίου» καὶ τοῦ «ἀδελφοῦ» μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἐλύπησε τοὺς πιστοὺς γιὰτὶ, ἐπὶ πλέον, προσέθεσε καὶ τὸ νόημα τοῦ ἥρωος. Ἔτσι «Χριστιανός» δὲν ἐσημεινε μονάχα λάτρης τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἅγιος, ἀλλὰ καὶ ἀδελφός, ἀλλὰ καὶ ἥρωας ποὺ ἐκαλεῖτο νὰ δώσῃ μάχας κατὰ τοῦ ὀργανωμένου κακοῦ, εἴτε αὐτὸ ἐξεπηδοῦσε μέσα ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ μορφήν αἱρέσεων, εἴτε ἐπετίθετο ἐκ τῶν ἔξω, ὑπὸ μορφήν διωγμῶν. Ὁ εἰδωλολάτρης Αὐτόλυκος κοροΐδευε τὸν Ἐπίσκοπον τῆς Ἀντιοχείας Θεόφιλον ἐπειδὴ ἀποκαλοῦσε τὸν ἑαυτοῦ τοῦ ὁ ἴδιος «Χριστιανό». Ἄλλ' ὁ Θεόφιλος τοῦ ἀπαντοῦσε πὼς δὲν ξέρει τί λέγει. «Χρι-

στιανός) τοῦ ἀπαντοῦσε, σημαίνει ἓνα πιστὸ πού τὸν ἔχρισε τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα, πού λάμπει ἀπὸ ἀγιότητα, καὶ ὄχι καταγέλαστο ὑποκείμενο. Οἱ ἀπολογηταὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος εὐρῆκαν τὴν δικαίωσή του καὶ ἀπαντοῦσαν στοὺς τυχόν κλονιζομένους καὶ στοὺς κατηχουμένους. Ἐφ' ὅσον ἐχρίοντο μὲ ἀγιασμένο μῦρο, ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, καλῶς ὀνομάζονται καὶ Χριστιανοὶ καὶ πρέπει νὰ καυχῶνται γι' αὐτό: «Τούτου τοῦ χρίσματος καταξιοθέντες, λέγει στὶς Κατηχήσεις τοῦ ὁ Κύριλλος Ἱεροσολύμων πρὸς τοὺς κατηχουμένους του, καλεῖσθε Χριστιανοί, ἐπαληθεύοντες τῇ ἀναγεννήσει καὶ τὸ ὄνομα». Χριστιανοί, λοιπόν, οἱ πιστοὶ τοῦ Κυρίου ὀνομάζονται γιὰτὶ πιστεύουν στὸ Χριστὸ καὶ ζοῦν τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, σύμφωνα καὶ μὲ τίς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁποία χρίει μὲ ἅγιον μῦρον τὸν βαπτιζόμενο καὶ τοῦ λέγει: «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου» ὅταν τὸν σταυρώνει στὸ μέτωπο. Καὶ «Χρῖσμα ἀρραβῶνος βασιλείας οὐρανῶν» ὅταν τὸν σφραγίζει παρομοίως στὶς ὀσφρήσεις. Καὶ «Χρῖσμα μετοχῆς ζωῆς αἰωνίας» ὅταν τὸν σφραγίζει στ' αὐτιά. Καὶ «Χρῖσμα ἅγιον Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σφραγίς ἀνεπιβούλευτος» ὅταν τὸν σφραγίζει στὶς παλάμες του. «Καὶ πλήρωμα δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου καὶ θώραξ πίστεως καὶ ἀληθείας» ὅταν τὸν σφραγίζει σταυροειδῶς, εἶπαμε, στὸ μέρος τοῦ στήθους πού εὐρίσκεται ἡ καρδιά.

Καὶ ἐρωτᾶται: ὑπάρχει ὄνομα γλυκύτερο καὶ ὑπεροχώτερο ἀπὸ τὸ ὄνομα «Χριστιανός»; Τὶ διδάσκει ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου μας; Τὶ ἡ ἀγνότης καὶ ἀγία ἐνότης τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας; Τὶ ὁ ἥρωϊσμός καὶ ἡ αὐτοθυσία; Τὶ τὸ μαρτύριον καὶ αἱ κατακόμβαι; Εὐλόγημένη ἡ ποίμνη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας πού μὲ τὸν ἔντονο, ἀγνὸ βίον τῶν μελῶν τῆς, τὸν ἔλλογο ἐνθουσιασμό τους καὶ τὴν σταθερότητά τους ἠνάγκασε τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως νὰ μᾶς δώσουν ἓνα ὄνομα σύμφωνο μὲ τὴν κλῆσι μας, τὴν χρίση μας καὶ τὴν ζωὴ μας. Εἶναι λυπηρὸ μονάχα πού σήμερα σὲ πολλοὺς ὑπάρχει μὲν τὸ ὄνομα, λείπει ὅμως ἡ χάρη. Κι' εἶναι λυπηρὸ, γιὰτὶ δὲν χάνεται μονάχα ἡ ψυχὴ τοῦ βαπτισθέντος καὶ χρισθέντος μὲ τὸ ἅγιο μῦρο πιστοῦ, ἀλλὰ καὶ τόσων ἄλλων πού δικαίως ἀπαιτοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανοῦ νὰ ἑναρμονίζεται μὲ τὴ χάρη. Ἄς εὐχηθοῦμε ὅλοι μας πὼς ὁ Κύριος πού ἑστερέωσε τὴν Ἐκκλησία Του μὲ τὸ Πανάγιο Αἷμα του, θὰ κρατήσῃ ἀγνὸ καὶ τὸ Σῶμα τῆς πού ἀποτελεῖται ἀπὸ Χριστιανούς.

Ἄρχ.μ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος

ΕΠΙΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐκ τυπογραφικῆς ἀβλεψίας εἰς τὰς Ἀπαντήσεις Λειτουργικὰς, Κανονικὰς καὶ Ἄλλες Ἀπορίες (α' Ἐφημέριος) φύλλον 22 τοῦ 1967) ἀνεγράφη ὑπ' ἀριθ. 108 ἐρώτησις, ἐνῶ τὸ ὁρθὸν εἶναι ὑπ' ἀριθ. 109.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἐπίκαιρα. — **Θ. Σπεράντσα**, Ἡ ἐργασία (τέλος). — **Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἡ ποικιλία τῶν λειτουργικῶν τύπων (ε'). — Τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνοῦ**, Ὁ περὶ Ἱερωσύνης λόγος (τέλος). Ἀπόδοση **Θεοδότη Σπεράντσα**. — **Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου**, Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ κάθε τι ποὺ βλέπουμε (γ'). Ἀπόδοση Ἀνθίμου Θεολογίτη. — **Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου**, Πλειότερον καὶ καθάρωτερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας (β'). — **Βασ. Ἡλιάδη**, Ἐνα ἱστορικὸν γεγονός, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου εἰς τὸ Βελιγράδιον ἀνταπόδοσις ἐπισκέψεως τοῦ Βασιλέως Πέτρου τῆς Σερβίας. Μία φωτεινὴ σελὶς τοῦ Πατριαρχείου. — **Δρ Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, πρεσβυτέρου, Ἑλληνορθόδοξος Προσκοπισμὸς ἐν Κολωνίᾳ (τέλος). — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίας. — **Βασ. Μουστάκη**, Ὁ Ἀδάμ κι' ἐμεῖς. — **Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Καλύβα**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Κυριακοδρόμιον ἐπὶ τῶν Ἀποστολικῶν ἀναγκωσμάτων τοῦ ἐνιαυτοῦ. 21. Χριστιανοί.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Τύποις: **ΤΣΙΡΩΝΗ** (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὁδὸς Λένορμαν 185, Ἀθῆναι — Τηλέφ. 530.318.

Ἐπεὶ τὸν Τυπογραφεῖον: **Δημήτριος Β. Δεσποτάκης**
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστερὶ